

ለምን ዐይነት ህብረተሰብ ነው የምንታገለው ? ፍልስፍናችሁ ምንድነው ?

መግቢያ

ባለፉት 18 ዓመታት በአገራችን ቁጥራቸው የማይታወቁ ብዙ ፓርቲዎች እንደ አሸንፎ ፈልቀዋል። ከዚህ በተረፈ ፣ ሙብታችን ይከበር ወይም ደግሞ የራሳችንን ዕድል በራሳችን መወሰን አለብን የሚሉ የብሄረ-ሰብ ድርጅቶች እዚህና እዚያ በመንቀሳቀስ ላይ ይገኛሉ። አብዛኛዎቹ ለዲሞክራሲ ፣ ለገበያ ኢኮኖሚና በአጭሩ ለሊብራል ዲሞክራሲ እንታገለለን ብለው እንደ አማራጭ ሊታዩ እንደሚችሉ ድምጻቸውን ከፍ አድርገው ሲያሰሙ ከርመዋል። አንዳንዶቹ ደግሞ ፣ እዚያው በዚያው የሊብራል ዲሞክራሲና የነፃ ገበያን ተግባራዊ ለማድረግ ነው የምንታገለው አያሉ ፣ በሌላ ወገን ደግሞ ኢትዮጵያዊ አይደለሁም ፣ ስለዚህም ትግላችን ለነፃነት ነው ብለውና የኢትዮጵያን ብሄራዊ ነፃነትና የህብረተሰብ ዕድገት ከሚቀናቀኑና ህልውናዋን ለማናጋት ከሚታገሉ ጋር በመሰለፍ የተምታታ ፖለቲካ ሲያካሂዱ ይታያል። ይህ በአንደዚህ አያሉ ፣ በተለይ የኢህአዴግ አምባገነናዊ አገዛዝ ፣ ለከፋፍለህ ግዛ ፖለቲካው እንዲያመቸው በብሄረ-ሰብ ነፃነት ስም አሳቦ ህብረተሰብአዊ ግጭትን ሊያስክትል የሚችል የክልል ፖለቲካ መከተሉ ብዙዎችን እንዳስቆጣ የማይታወቅ ሆኖ ነው። በዚህም ምክንያት የፖለቲካው ትግል ከተራ የሊብራል ዲሞክራሲ አልፎ አገርን ከርስ በርስ ግጭት የሚያደንና የአገሪቱን አንድነት ለማሰጠበት የሚካሄድ ትግል ለመሆኑ ግልጽ ሆኖ መታየት ከጀመረ ዐመታት አልፎታል። የአገዛዙ አልክኝነትና አገርን መፈራረስ አስመርጮናል ያሉ ኃይሎች ደግሞ ፣ አገዛዙን ሰላምና ዲሞክራሲን ማስተማር አይቻልም ፣ በሰላምም ወደ ህዝባዊ መንግስት መሸጋገር አይቻልም ፣ ያለው አማራጭ የጦር ትግል ብቻ ነው ብለው በየቦታው የትጥቅ ትግል የሚያካሂዱ ብሄራዊ ኃይሎች እንዳሉ ይታወቃል።

በተለይም ከምርጫ 1997 ዓ.ም በኋላ አገዛዙ ራሱ ለወጣውና ይህምንበታለሁ ብሎ ለሚያሰተጋባው ህገ-መንግስት ተገዢ ለመሆን ፈቃደኛ ባለመሆኑና የህዝብንም ፍላጎት ለማሟላት ዝግጁ ለመሆን ባለመፈለጉ ፣ ፖለቲካዊ መፍትሄ እየደበዘዘ እንደመጣ መንግስት ከሚከተለው ፖለቲካ መገንዘብ ይቻላል። ይሁንና ፣ ይህም ሆኖ አያሉ አሁንም ቢሆን የሰላሙ ትግል ተሟጦ አላለቀም ፣ ፋታ እንሰጠው ፣ በህገ-መንግስቱ ክልል ውስጥ እንታገል የሚሉ ኃይሎች እንዳሉ ግልጽ ነው። የአገዛዙ አልክኝነት ፣ በሆነው ባልሆነው አያሳበበ በሰላማዊ ትግል ብቻ አናምናለን ፣ ለዚህም ህገ-መንግስቱ በሚያዘው መሰረት እንታገለለን ብለው ቆርጠው የተነሱ ድርጅቶችን ንብረት ላይም ጉዳት እያደረሰና እንዳይደረጁ መንገዱን ሁሉ እየዘጋባቸው ነው ። በዚህም ምክንያት አገዛዙ ፣ እኔ በራሃ ለበራሃ ተንከራትቼ ፣ ደሜን አፍሰሼ የያዘኳትን ስልጣን በሰላም አለቅም ፣ ግብ ግብ እንጋጠምና ካሸነፋችሁ ብቻ ስልጣንንን መውሰድ ትችላላችሁ አያሉ ለጦርነት እየጋበዘ ነው። የሰላሙን አገርን ለውጭ ከበርቴዎች መሸጥና በግብዣ አገሪን ቅኝ አገዛዝ (Colonialism by Invitation) አድርጓት ብሎ ፣ ሸር ጉድ ማለቱ የሰላምን አርማ አንግበን የምንታገለውን ሁሉ እያስቆጣ ነው። የአገዛዙን ባህርይ ለመረዳት ብቻ ሳይሆን በሚከተለው እጅና እግር የሌለው ፖለቲካ ግራ የተጋባን ሰዎች ምን ዐይነት ፖለቲካ ብናካሂድ ይሻላል እያልን ከራሳችን ጋር መግት ውስጥ ገብተን የምንጨብጠውንና የምንይዘውን አጥተን በውክጉብር ዓለም ውስጥ እየዋናን ነው።

ይህ በዚህ እንዳለ ኢትዮጵያን ለማዳን አማራጮቹ አኛ ነን ብለውና ካለ ሊብራል ዲሞክራሲ የሚያዋጣ ነገር የለም ብለው የሚታገሉ ፣ በሌላ በኩል ደግሞ የህብረት ያለህ አያሉ እየጮሁ እዚያው በዚያው ደግሞ ለህብረት እንቅፋት በመሆን የተምታታ ፖለቲካ በሚካሄድ ግራ የሚያጋቡ ኃይሎች የፖለቲካውን ትግል ፈር እንዲሰት እያደረጉት ነው። አንዳንዶቹ ደግሞ የርስ በርስ ሸኩቻ ውስጥ በመግባት ኃይልን በመበታተንና ሞራልን በማዳከም ሳይወዱ በግድ የገዢውን መደብ የተደናበረ ፖለቲካ እያጠናከሩና እንዲገፋበት እያደረጉት ነው። አብዛኛዎቹ ተቃዋሚ ነን የሚሉ ኃይሎች በቅንነትና ወደ ውጭ ወጥተው ለአገራችን በሚበጀው የፖለቲካና የኢኮኖሚ

እንዲሁም የማህበራዊ-ሰብ ጥያቄዎች ላይ በግልጽ ከመወያየት ይልቅ ፣ ህዝብ ውክልናን የሰጠን ለኛ ብቻ ነው በሚል የፖለቲካውን ፈር ከሳይንስና ከፍልስፍና በማራቅ በብዙ መቶ ሺህ የሚቆጠር ህዝብን ግራ እያጋቡ ነው። የፖለቲካው ውስጠ-ኃይል ሌላ መልክ እየያዘና ከቁጥጥር ውጭ በመውጣት መንፈስን እያዳከመ ነው። ከዚህም በላይ ፣ ፖለቲካን ለራሳቸው ጥቅም ለማድረግ የሚረገገውና የሞራል ብቃት የሌላቸው ፣ የሚንቀሳቀሱ ድርጅቶችን ጠጋ በማለት ወይም ደግሞ የራሳቸውን በመፍጠር ለውዥንብሩ ተጨማሪ እምርታ እየሰጡት ነው። የዚህ ሁሉ ችግር ምንድን ነው ? የየድርጅቶቹስ ፍልስፍና ምን ይመስላል? በእርግጥ ድርጅቶቹ እንደ አማራጭ ሊቀርቡ ይችላሉ ወይ? የአገራችንን የተወሰነ ችግር በሊበራል ዲሞክራሲና በገበያ ኢኮኖሚ ሊፈቱ ይችላሉ ወይ ? ሊፈቱ የሚችሉ ከሆነ በዝርዝር ማስረዳት ይችላሉ ወይ ? እንዴትስ አድርገው በዚህ አማካይነት ብሄራዊ ኢኮኖሚና እርስ በርሱ የተሳሰረ ህብረተሰብ መገንባት ይችላሉ ? እነዚህን ነገሮች ከመተንተኔ በፊት ስላሉን ችግሮች እንወያይ።

መሰረታዊ ችግራችን !

በተለይም ስልጣንን የችግር መፍቻ ከማድረግ ይልቅ መባለገያና መጨቆኛ ያደረጉ ወይም የሚያደርጉ ኃይሎች ተነግረውና ተመክረው አልሰማ የሚሉ ከሆነ በተቀናበረ መልክ መዋጋት እንደሚያስፈልግ በከፍተኛ ዕውቀት በተካኑ ቀሳውስትም የታመነበት ነው። ምክንያቱም ፣ ማንኛውም ግለሰብ በእግዚአብሔር አምላክ ምስል የተፈጠረ በመሆኑ ፣ አንድ መንግስት ወይም አገዛዝ የተፈጥሮን ህግ አየጣሰ ሰውን ማስቃየት የለበትም ፣ ለስልጣኔ እንቅፋት በመሆን የታሪክን ሂደት ማጣመም የለበትም ከሚለው ተራ ሎጂክና የተፈጥሮ ህግ በመነሳት የተደረሰበት መደምደሚያ ነው። በታሪክ ውስጥ መሪዎችን ከአረመኔ ባህሪያቸው ለማለቀቅ በብዙ ፈለገጩትና የሊትሬቸር ሰዎች ተሞክሮ የከሸፈበትና አስከተወሰነ ደረጃም ድረስ በአመጽ ብቻ ወደ ነፃነት የተደረሰበት አገሮችን መጥቀስ ይቻላል። ጥያቄው የአመጽን ትግል እንደ አማራጭ የሚወስዱ ኃይሎች ዕውነተኛ ፍልስፍናን ይዘው ነው የሚታገሉት ወይ? ስልጣን ከያዙስ በኋላ ወደ ቁም በቀል አያመሩም ወይ? ታሪክ የሚያሰራና ህዝብን የሚያሰማ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ፖሊሲን ተግባራዊ በማድረግ የህዝብን ጥያቄና ፍላጎት መመለስና ማሟላት ይችላሉ ወይ ? የሚለው ነው ብዙ ጊዜ የሚያስቸግረው። እንደኛ ባለው ምሁራዊ እንቅስቃሴ በጠባብ አመለካከት በተመሰረተበት አገርና ፣ ሎጂክና አርቅ-አስተዋይነት የዕውቀት ምንጭ ሆነው በማይወስዱበት ፣ አመጣዊ ትግል የግዴታ የሚፈለገውን ትግል አያመጣም። በተለይም ፣ በ20ኛው ክፍለ ዘመን የተካሄዱትንና ዛሬም የተካሄዱትን የጦርነት ትግሎች ለተመለከተ ፣ አንድ አምባገነናዊ አገዛዝ በሌላ ከመተካቱና ህዝቦችም የዓለም አቀፋዊ ኢንስቲትዩሽኖች መጨፈሪያ ከመሆናቸው በስተቀር ዕውነተኛ ነጻነት ለመጎናጸፍ እንዳልቻሉ በእድሜያችን ዘመን ያረጋገጥነው ነው። ስለዚህም ከአንድ ስህተት ወደ ሌላ ላለማምራት ከተፈለገና የድህነትን ዘመን ለማራዘም ካልተፈለገ ማንኛውም ኃይል ሊከተለው የሚገባው መሰረተ-ሃሳብ አለ።

ለምን እንደሆነ አይገባኝም በኛ አገር ያለው ትልቁ ችግር-በውጭው ዓለም ያለውንም ኢትዮጵያዊ ጨምሮ-ቲዎሪን ፣ ፍልስፍናንና ሳይንስን የመጥለት አዝማሚያው ከፍ ያለ ነው። በዚህም ምክንያት ፣ ብዙዎቻችን ጥያቄ እንዳንጠይቅ ፣ የአንድን ነገር አነሳስና ዕድገት ዞር ብለን እንዳናይና በተወሰነ ክልል ብቻ አስተሳሰባችንን በወፍራም ግድግዳ በማጠር ሌላ ሃሳብ ወደ ጭንቅላታችን ውስጥ እንዳይገባ ገደግደን ይዘናል። በዚህም ምክንያት ትግላችን ችግርን ሊፈታ በሚችል ሃሳብ ዙሪያ መሆኑ ቀርቶ ጥቂት ሰዎችን በማምለክና በተወሰኑ ነገሮች ላይ ፣ ግን ደግሞ የሚያሰለቹና ጭንቅላትን ገትረው በሚይዙ ላይ በማትኮር የትግሉ አድማስ እንዲጠብ እያደረገን ነው። በየአገሮች የተካሄዱትን ትግሎች እንደልምድ በመውሰድና ፣ ህዝቦች የደረሱበትን ውጤት በማውረዳና በማውጣት አገናዝቦ የራሳችንን ግምገማ በመስጠት ወደ ትክክለኛው የትግል ስልት ለመድረስ ያለን ችሎታ እየመነመነ መጥቷል ብል የምሳሳት አይመስለኝም። ስለዚህም የየድርጅቶችንም ሆነ መሪ እንሆናለን የሚሉትን ግለሰቦች ሁኔታ ስንመለከት ፣ ትግላቸውም ሆነ ፕሮግራማቸው በምንም ዓይነት ሳይንሳዊና ፍልስፍናዊ መሰረት የለውም።

እንደዚህ ዐይነቱን ውንጀላ ስለነዝር ፣ አንዳንዶቹ ወይም ደግሞ አብዛኛዎች ማለት ይቻላል ፣ ይህ ደግሞ ከየት የመጣ ዘለባጅ ነው ፣ እንደዚህ ዐይነቱን ጥያቄ የሚያነሳ ፣ መሬዎቻችንንና ፓርቲያችንን በምን ችሎታውና ድፍረት ነው አጋፈጣለሁ ብሎ የተነሳው ብለው ቡራ-ከረዩ ማለታቸው አይቀርም። ይህ ደግሞ የሚገርም አይደለም። ትችታዊ አመለካከት ባልዳበረበት አገርና ፣ በተለይም ደግሞ ሰዎች ከውስጣዊ ይዘትና

ትንታኔ ይልቅ በሚያብላጩልጩና ሰውን በሚያሳሱቱ ነገሮች ላይ በቀላሉ በሚሚረኩ ሀብታሙ ውስጥ ረጋ ብሎና ጠለቅ ብሎ ለመወያየት በፍጹም አይቻልም። በዚህም ምክንያት ጥቂት አለሁ አለሁ የሚሉ ሰዎች ብቻ የመናገርና የመወሰን መብት አየተሰጣቸው የብዙ ሚሊዮን ህዝቦች ዕድል ተንጠልጥሎ በመቅረት የድህነቱ ዘመን አየተራዘመ እንዲሄድ ይገደዳል። በአገራችንም ሆነ በውጭ አገር ባለው ኢትዮጵያዊ ዘንድ መወያየት ፣ ጥያቄ ማቅረብና ተከራክሮ አማራጭ መፍትሄ ወይም የትግል ስትራቴጂ ማቅረብ እንደ ወንጀል ይቆጠራል። ይህንም በራሴ ላይ በደረሰው ማረጋገጥ አችላለሁ።

የቅንጅት መሪዎች ከተፈቱ ከጥቂት ወራት ገደማ በኋላ ጥቂቶቹ ወደ አሜሪካ ሲሄዱ ፣ የተወሰኑት ደግሞ ወደ አውሮፓ በመምጣትና በመዘዋወር የአውሮፓን እንደነት ባለስልጣናት ከጎበኙና ስለ ኢትዮጵያ ፖለቲካ ካስረዱ በኋላ በርሊን የሚኖረውን ኢትዮጵያዊ ለማንጋገርና ሃሳባቸውን ለማስረዳት ይመጣሉ። ሶስት ተናጋሪዎች ነበሩ። ስለዲሞክራሲ ደብዛው መጥፋት ፣ ስለጭቆናና ስለ ሊበራል ዲሞክራሲ ያስረዱናል። ሶስቱም ገለጻቸውን ከጨረሱ በኋላ አዳማጮች ጥያቄ እንዲያቀርቡና አስተያየት እንዲሰጡ ዕድል ይሰጣቸዋል። ሶስት ተናጋሪዎች አስተያየታቸውን ከሰጡ በኋላ አጅን አውጥቼ ሰፋ ያለ ትንተና አደርጋለሁ። አንደኛ ፣ የግንቦት የህዝብ ድል ለምን እንደከሸፈ ካስረዱ በኋላ ፣ በሁለተኛ ደረጃ ፣ የቅንጅት መሪዎች ስለ ምዕራቡ ዓለም ፖለቲካ ያላቸው አስተሳሰብ የዋህነትን ያዘለ ነው ብዬ መታሰብና መጠናት እንዳለበት አሳስቤ ተቀመጥሁ። አንደኛው መሪ ፣ በተለይም በአሜሪካ ላይ ሙሉ ዕምነት እንዳለው ሲያስረዱና አሁን ደግሞ የውክልና ጦርነት አይደለም የሚያካሂደው አያለ ለማስተባበል ከሞከረ በኋላ ፣ ሁለተኛው ተጋባዥ ደግሞ የዋህ ተባልን አያለ የተናገርኩትን እንደሰድብ በመቁጠር ለማስተባበል ሞከረ። ሱባሰባውን ያዘጋጀው ፣ እኔ የተናገርኩትን ቀድቶት ስለነበር ማታውኑ በፓልቶክ ውስጥ ዶክተር እክሌ የቅንጅትን መሪዎች ተጋፈጣቸው ብሎ ለአዳማጩ በማሰማት ያጋልጠኛል። ወደ ሌሎች ዝርዝር ጉዳዮች ውስጥ ሳልገባ ፣ አብዛኛዎቻችን ስለ ፖለቲካ ትግልና ስለ አገር ጉዳይ ያለን አስተያየት ምን ያህል የተጣመመና መሪ ነኝ ያለና የሚል ሁሉ መጠየቅ እንደሌለበት ፣ ሃሳቡ ለክርክር የማይቀርብና መደፈር እንደለበት አምነን የተቀበልን ብዙዎቻችን ነን። ይህ ዐይነቱ አስተሳሰብ „ንጉስ አይከሰስ ሰማይ አይታረስ“ የሚባለውን የፊደላትን ዘመን አገዛዝ የውሸት ፕሮፖጋንዳና ጭንቅላት አደንዛዥ አባባል ያስታውሰኛል።

በኛ በኢትዮጵያውያኖች ጭንቅላት ውስጥ መቋጠር ያለበት መሰረተ-ሃሳብ ፣ አንድ ሰው የሌለ ሰው አሸከርም ጌታም አይደለም። ማንም ግለሰብ በአግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረ በመሆኑ በዚህች ምድር ላይ አኩል ነው። ይሁንና አያንዳንዱ ግለሰብ ደግሞ የየራሱ ተሰጥኦና ችሎታ አለው። ስለዚህም በአንድ ሀብታሙ ውስጥ እንደሚኖረው ቦታ የየራሱ ሀብታሙነት ደርሻ አለው። በዚህም ሀብታሙነት አስተዋፅዖ ብቻ ሳይሆን እንደማንኛውም ሰው ሙሉ ክብር ይኖረዋል። ሁለተኛ ፣ በማንኛውም ሀብታሙ ውስጥ ሀብታሙነት መሰል(Social hierarchy) አለ። ስለሆነም አያንዳንዱ ግለሰብ ባለው ሀብታሙነት ቦታ ክብር ይሰጠዋል። ስልጣኑን ተጠቅሞ ግን የፈለገውን የማድረግ መብት የለውም። የህዝብ አገልጋይ እንደመሆኑ መጠን የሚሰራቸው ሀብታሙነት ስራዎች ሁሉ ከሀገ-መንግስቱ ጋር የሚጣጣሙና የተወሰነ ሎጂክን የተከተሉ መሆን አለባቸው። ተጠያቂ ነው ማለት ነው። በሌላ አነጋገር ፣ የፓርቲ መሪም ሆነ አንድ ባለስልጣን የሞራል ብቃት ያለው ብቻ ሳይሆን ሆደ ሰፊም ለመሆን ችሎታ ያለው መሆን አለበት። ድርጊቱ ሁሉ ቁም በቀልን የሚያስቀድም መሆን የለበትም። ይህ ብቻ ሲሆን አንድን አገር መምራት ይችላል።

ሌላው የኛ ኢትዮጵያውያኖች ችግር ፣ ፖለቲካ ሞራልና ከፍተኛ ስነ-ምግባርን ያካተተና መሰረት ያደረገ መሆኑን ለመገንዘብ ያለን ኃይል በጣም ዝቅተኛ ነው። ከሶስት ሺህ ዐመት ጀምሮ የተካሄደውን የፍልስፍናና የፖለቲካ ትግልን ላጠና ፣ ሞራልን መሰረት ያለደረገ ፖለቲካ የመጨረሻ መጨረሻ ውድቀትን እንደሚያስከትል ነው። ስለዚህም ነው የግሪክ ፈላጋጮች ፣ በተለይም ደግሞ ፕላቶ በፍልስፍናና በፖለቲካ መሀከል ውስጣዊ ግጥንነት መኖሩን ሲያረጋግጥ ፣ የፖለቲካ ስልጣን በፈላጋጮች አስከፊተያዝ ድረስ ወይም ደግሞ ንጉሶች ወደ ፈላጋጊነት አስከፊተላጠጡ ድረስ የአንድ አገር ህዝብ ልክ እንደ ዩኒቨርሲቲ ውስጣዊ ስምምነት የሚኖረውን ቆንጆ ሀብታሙነት ለመመሰረት ይሳነዋል ብሎ የደመደመው። ምክንያቱም ፖለቲካ መሸወጃ መሳሪያ ወይም አንዱን አያቀረቡ ሌላውን አያራቁ ዕድሜ ማራዘሚያ መሳሪያ ሳይሆን ፣ ለስልጣን እንታገላለን የሚሉ ሰዎች ከፍተኛ የጭንቅላት ነፃነት የሚሰጣቸውና ለማድመጥና ትችትን ለመቀበል የሚችሉ ሲሆኑ አገራቸውንም ወደ ገነትነት ለመለወጥ የሚችሉ ይሆናሉ ማለት ነው። ይህንን ማሟላት የማይችሉ ስለፖለቲካና ስለነፃነት በፍጹም ሊያወሩ አይችሉም።

የሞራልና የሰነ-ምግባር አጠቃላይ ደግሞ የግዴታ ሀቀኝነትና ኃላፊነት የተሞላበት ትግል እንዳይካሄድ ያግዳል። ግለሰቦችም ሆነ ድርጅቶች በትግል ሂደት የሰሩትን ስህተትም ሆነ ትክክለኛ ስራ ለመገምገምና ፤ ትክክለኛውን ከስህተተኛው ነጥለው በማውጣት ስህተት እንዳይደገም ቆራጥና ትክክለኛ አርምጃ ለመውሰድ ይሳናቸዋል። የሞራልና የሰነ-ምግባር አጠቃላይ የግዴታ ውሸትን ያሰክትላል። ታጋይ ነን ባዮች ፤ እነሱ የሰሩትን ስህተት በመሸፈንና ራሳቸውን በማወደስ ፤ በሌላ ወገን ደግሞ ሌላውን ወንጀለኛ በማድረግ እነሱ ስልጣን በሚይዙበት ቀን ተመሳሳይ ስህተት ወይም የባሰ ወንጀል በመስራት ሌላና የተመሰቃቀለ ህብረተሰብአዊ ትርምስ ይፈጥራሉ። በዚህም ምክንያት ፤ ባለፉት ሰላሳ ዓመታት የፖለቲካ ትግል ውስጥ ተሳተፍን ያሉ ግለሰቦችም ሆነ ድርጅቶች በተለያዩ ደረጃ በአገራችን ላይ ስህተትም ሆነ ወንጀል ፈጽመዋል። ለአገራችን ውድቀትና ውርደት እንዲሁም ደግሞ ብሄራዊ-ነፃነት መከሰከስ ተጠያቂዎች ናቸው። ይሁንና ግን ፤ አንዳችም ቦታ ላይ ቆም ብለው ራሳቸውን በመጠየቅና በመጸጸት ህዝባችንን ይቅርታ ጠይቀው አያወቁም። ድሮ የሰራነው ስራ ትክክል ነው በማለት አሁንም ቢሆን ተመሳሳይ ስህተት ሲሰሩና በዚህም በዚያም ብለው የሰውን ኃይል ሲበታትኑ ይታያል። የህዝባችንን የሰልጣኔ ጥም እያራዘሙት ነው ማለት ነው።

እንደሚታወቀው ፖለቲካ ትልቅ ኃላፊነትን የሚጠይቅ ነው። የብዙ ሚሊዮን ህዝብን ዕድል መወሰኛ መሳሪያ ነው። የአንድን ህብረተሰብ ታሪክ መስራትና አለመስራት መቻል የሚወሰንበት ልዩ መሳሪያ ነው። የአንድ ህብረተሰብ በስምምነት መኖርና አለመኖር ፤ ወይም ደግሞ ተዘረክርኮ መኖር ወይም አለመኖር በአንድ የፖለቲካ ስልት ሂደት ሊደነገግ ይችላል ማለት ነው። ስለዚህም አንድ ህብረተሰብ ጠንካራና አገር አቀፍ ብሄራዊ ኢኮኖሚ ሊገነባና ብሄራዊ ነፃነቱንም ሊያስከብርም የሚችለው ከቀድሞው ጥበባዊ ፖለቲካ በጭንቅላት ውስጥ ሲቋጠርና እንደመመሪያ ሲወሰድ ብቻ ነው። በመሆኑም ፖለቲካ ሁሉንም ነገር ያካተተና ከዚያ በመነሳት በየደረጃው ህዝባዊ ህልሞች ተግባራዊ መሳሪያ የሚሆኑበት ልዩ ህብረተሰብአዊ ድርጊት ነው ማለት ነው። ባጭሩ ፤ ማንም እየተነሳ ፖለቲከኛ ነኝ በማለት ህብረተሰብአዊ ትርምስ የሚፈጥርበት ፤ የተንኮለኛችና የሰልጣን ጥመኞች መሳሪያ አይደለም። አርቆ አስተዋይነትን ፤ ጠለቅና ሰፊ ያለ ዕውቀትን ፤ ግን ደግሞ በግልጽ መነጋገርንና ለአገር የሚበጅ አመለካከትን ለመሰንዘር የሚጠይቅ ግዙፍ ጽንሰ-ሃሳብ ነው።

ስለዚህም ለህዝብ ነጻነት እንታገላለን የሚሉ ሰዎች ፤ አንደኛ ፤ ከስሜታዊነት መራቅ አለባቸው። ሁለተኛ ፤ በራሳቸው የሚተማመኑና የማይደነግጡ መሆን አለባቸው። ሶስተኛ ፤ ሆደ ሰፊ መሆን አለባቸው። አራተኛ ፤ በፕሮግራም ላይ የሚመሩ መሆን አለባቸው። አምስተኛ ፤ የራሳቸውን ጥቅም ከአገራቸው ጥቅም በፊት ማስቀድም የለባቸውም። ስድስተኛ ፤ ማንኛውንም አገር የሚመለከት ጉዳይ ከመወሰናቸው በፊት መመካከርና ከህገ-መንግሥቱ ጋር የሚጣጣም መሆኑን ማረጋገጥ አለባቸው። ተግባራዊ የሚሆኑ ውሳኔዎች አሉታዊም ሆነ አዎንታዊ ጎን እንደሚኖራቸውና እያንዳንዱን ዜጋ እንደየቦታው እንደሚነካ ማውጣትና ማውረድ አለባቸው። ሰባተኛ ፤ ዞር ዞር ሞራል ፤ ሰነ-ምግባርና አርቆ ስተዋይነት የአንድ ፖለቲካ ሂደት መመዘኛዎች ናቸው።

የህብረተሰብን አወቃቀር ህግ የመረዳት ችግር !

“ All errors in politics and ethics have sprung ... from false ideas which are closely connected with errors in physics and ignorance of the laws of nature.”(Seneca)

ማንኛውም የፖለቲካ ሂደት ስህተት የሚከሰተው የተፈጥሮን ህግ መረዳት ካለመቻል ብቻ ሳይሆን ማንኛውም ህብረተሰብ የራሱ የሆኑ ከትውልድ ወደ ተውልድ በሚተላለፉ ኖርሞችና ባህሎች እንደሚገዛ ለመገንዘብ ካለመቻል ነው።

በአውሮፓው ህብረተሰብ ታሪክ ውስጥ ፈላስፋዎች ሆነ ብለው ራሳቸውን ያሰጨንቁ የነበረው የተፈጥሮን ህግ መረዳት ብቻ ሳይሆን የሰዎችንም ባህርይና ድርጊት መመርመርና አጥፊዎች ከሆኑ ደግሞ እንዲታነጹ ማድረግ ነው። በግሪክ ፈላስፋዎች መሰረት ወደ ዚህች ዓለም ላይ ስንወረወር ጥሬ አስተሳሰብ ኖሮን ነው የምንፈጠረው። በዕድገታችን ሂደት ውስጥ በምናገኛቸው እንክብካቤዎችና ዕውቀቶች እንደ ዕውቀቱ ዐይነት ባህርያችንና ድርጊታችን ይቀረጻሉ። ማንኛውም ሰው ስሜታዊነት(emotion) ፤ ጥልቅ ስሜታዊነት ወይም ንዴትና(passion) አርቆ-አስተዋይነት(reason or rationality) በጭንቅላት ውስጥ አሉ። አርቆ አስተዋይነት በአሸናፊነት ሊወጣ የሚችለው አንድ ሰው በሰፊውና በጥልቀት እያወቀ

ሲሄድና ምሁራዊነትን ከሰብአዊነት ጋር ማጠመር የቻለ እንደሆነ ብቻ ነው። ይሁንና ይህም ሆኖ አርቆ አስተዋይነትንና ሎጂክን የአገዛዝ መመሪያ አድርገው የሚጠቀሙ ጥቂቶች ብቻ ናቸው። በህብረተሰብ ታሪክ ውስጥ እንደታየውና በየጊዜው በሚከሰቱ የኃይሎች አሰላለፍ መለዋወጥ በአሸናፊነት የሚወጡ የራሳቸውን ርዕይ በመንግስት መኪና ላይ በማሰፈርና ተቀባይነት እንዲኖረው በማድረግ ህብረተሰብአዊ ኖርም እንዲኖረው ያደርጋሉ። በተለይም የዜና ማሰራጨዎችን በመቆጣጠር ሰፊው ህዝብ ውሸትን ከዕውነት እንዳይለይ ያደርጋሉ። ስለዚህም ፣ አርቆ ማሰብ የሚለው አነጋገር በአውሮፓው የህብረተሰብ ታሪክ ውስጥ እነ ፕላቶን ካዳበሩት መሰረተ-ሃሳብ በመውጣት ልዩ ዐይነት የራሱን ጥቅም ማሳደጃ መሳሪያ ሆኗል። የግለሰቦች ሚናና (Methodological Individualism) የራሱን ጥቅም ማሳደድ (Utilitarian Thinking) ተቀባይነት አያገኝና የበላይነትን እየተቀዳጀ በመምጣታቸው ማንኛውም ፖሊሲዎች ከዚህ ግለሰብአዊነትን ከሚያጠንክር አኳያ ስለሚነደፉና ተግባራዊ ስለሚሆኑ ህብረተሰብአዊ ቅራኔዎች እንዲከሰቱና ግጭቶች እንዲፈጠሩ መንገድ አየከፈቱ ነው። ከዚህ ባሻገር ፣ ስለምዕራቡ አርቆ-አሳቢነት በሚነሳበት ጊዜ የሚቀርበው ጥያቄ በቴክኖሎጂ በከፍተኛ ደረጃ መጥቆ የሄደው ዓለም ፣ ዓለምን ለማጥፋት የሚያስችሉት የአቶሚክ ፣ የባዮሎጂካልና የኬሚካል መሳሪያዎች አምርቶና አከማቸቶ ጊዜን የሚጠባበቅ ይመስላል። ስለዚህም ከድግሱ በፊት... እንዲሉ በአሸባሪ ኃይሎች ስም እያሳበበ ከአፍጋኒስታን አስከፊኪስታንና አስከ ሱማሊያ ድረስ በየዋህ ህዝቦች ላይ የተወሰነ የጦር መሳሪያውን እየተለማመደ ነው። ይህ ዐይነቱ ጦርነትና የዓለምን አካባቢዎች አየር የሚበርዙና ወደፊትም ለድርቀትና ለምግብ አጥረት የሚሆን የአስተራረስ ዘዴና የጂን ቴክኖሎጂ ማሰፋፋት የምዕራቡ ዓለም ሁሉን ነገር ከገንዘብና ከትርፍ አንፃር ብቻ የሚያሰለፍና ዓለምንም ለረጅም ዐመታት ተቆጣጥሮ ለመኖር እንደሚፈልግ ነው። ፖለቲካውም በምንም ዐይነት በዕውነተኛው የአርቆ አስተዋይነት ፖለቲካና ሎጂክ የሚደገፍ አይደለም። ስለሆነም ፣ የሰለጠነው የምዕራቡ ዓለም የእነ ፕላቶንና ፣ ከ14ኛው ክፍለ-ዘመን ጀምሮ ደግሞ እንደገና ያንሰራራውን የሰብአዊነትንና የአርቆ-አሳቢነትን መርህ በመከተል ሳይሆን ፣ ፖሊሲዎቹ ሁሉ ከጥቅም አንፃርና ከጂኦ-ፖለቲካ አኳያ በመተለም የዐለም ህዝቦች ተስማምተው በመኖር ሰለምና ብልጽግናን እንዳይገናኝቶ የሚያደርግ የተፈጥሮን ህግ የሚጥስ ነው። በመሆኑም ፣ ስለ-አርቆ-አሳቢነት በሚወራበት ጊዜ የዕንሰ-ሃሳቡን ዕድገት ክህብረተሰብ ዕድገትና ከኃይል አሰላለፍ ለውጥ ጋር አያገናኙ ለመተንተንና ለመረዳት መቻል ያስፈልጋል።

ወደ አገራችን ስንመጣ እንደ ምዕራቡ ስልጣኔ ፣ ለጭንቅላት መዳበርና ራሱን ለመቆጣጠር የሚያስፈልጉ እንደ ሜታፊዚክስ ፣ አርቆ-አሳቢነትና (rationalism) ሎጂክ አስፈላጊና መሰረታዊ የትምህርት ዘርፎች ሆነው ባለመሰጠታቸው ንጹህ የአካዳሚ ዕውቀት ብቻውን ወደ ፊት ሊያራምደን አልቻለም። ከ1950ዎቹ ዐመታት ጀምሮ ብቅ ያለውና በአካዳሚ ዕውቀት ብቻ የተካነው ምሁር የዕድገት አጋዥና ስልጣኔ አፍላቂ መሆኑ ቀርቶ እንዲያውም ተቀናቃኝ ሆነ። በዘመናዊነት ስም የገባው ቴክኖሎጂ ዕድገት አጋዥ ያልሆነ ፣ የፍጆታ አጠቃቀምና የአመራረት ዘዴ ህብረተሰብአዊ ዝብርቅርቅነትን አስከተለ። ይህ ሁኔታ ለአመጽና አርቆ ላለማሰብ መሰረት ጣለ።

ከዚህ አጭር ትንተና ስንሳ የአኛ ዕውቀት ሁኔታና የጭንቅላታችን በዚህ ሆነ በዚያኛው አርቆ-አስተዋይነት ክልል ውስጥ ብቻ መሸከርከር ፣ ሚናችን ውስንና ደርጊታችንም ሁለንታዊ መሆኑ ቀርቶ በክስተት ላይ ብቻ የተመሰረተ እንዲሆን አድርጎታል። ስለሆነም ፣ የኛ ሚና ከጊዜና ከነባራዊ ሁኔታ ውጭና እንዲሁም ደግሞ ከቀሰምነው ዕውቀት ባሻገር ሊሆን አይችልም። እንደ አስተዳደሮችና አካባቢያችን እንዲሁም ደግሞ ዕውቀታችን ጥልቀት ፣ አስተሳሰባችን ወይ ጠባብ ካሊያም ደግሞ ሰፊ ያለ ይሆናል። ስለሆነም አመጣጣችንን መካድና አለመካድ ፣ የህብረተሰብአችንን አኗኗር በቅጡ መገንዘብና አለመገንዘብ ፣ ይህንንም መሰረት አድርጎ ለመለወጥና አለመለወጥ መቻል የሚወስነው በቀሰምነው ዕውቀትና እንደመመሪያ በወሰድነው ርዕይ ነው። እንደገና ፣ በሶክራተስና በፕላቶን በአንድ በኩል ፣ በሌላ ወገን ደግሞ በሶጎስቶች መሀከል የተካሄደው ትግልና አስከ መጨረሻው ማእከላኛው ዘመን ድረስ የዘለቀው ትግልና ተፈጥሮንና የሰውን ልጅ ሚና መገምገሙና ዛሬም ያለው ያልተቋረጠ ትግል የሚያረጋግጠው ታሪክ የመጨረሻዎን ፍርድ እንዳልሰጠች ነው። ዛሬ ዓለምን አንድ ወጥ ለማድረግ የሚደረገው አደገኛ ሙከራ የሚያመለክተው ለጊዜውም ቢሆን የሶጎስቶችና የኢምፔሪሊስቶች አስተሳሰብ በአሸናፊነት በመውጣቱ ነው። የምዕራቡ ዓለም ግሎባላይዜሽን ሲል እኛም አብረን እንላለን። የነጻ ገበያ ሲል እኛም እናስተጋባለን። የምዕራቡ ዓለም አሸባሪዎችን መጥጋት አለብን ሲል እኛም የሞት የሽረት እያልን እንጨሃለን። ከዓለም ባንክና ከዓለም አቀፍ የገንዘብ ምክርና ድጋፍ ውጭ ኢኮኖሚያችንን መገንባት የማንችል መሆናችንን ከተቀበልን ዐመታት አልፎናል። በዚህም ሴናካ እንዳለው የተፈጥሮን ህግንና የሰውን ልጅ የማሰብ

ኃይል ቁጥር ውስጥ ባለጣሰገባት የተፈጥሮን ህግጋት እየጣሰን ነው። በመሆኑም ፖለቲካችንና ድርጊታችን ሁሉ ከዚህ አምፔሪሲስታዊ ወይም ፖዘቲቭ ሳይንስ የፈለቀ ነው ብል ስህተት አይደለም። በሌላ አነጋገር ፣ በሰልጣኔና በህብረተሰብ ታሪክ ውስጥ እንዲሁም ደግሞ የሰውን ልጅ ታሪክ ሰሪነት ለማረጋገጥ የተደረገውን አልክ አስጨራሽ ትግል ከቁጥር ውስጥ ባለጣሰገባትና በተወሰኑ ነገሮች ላይ ብቻ በመጠመድ ወደ ሚያረጋጋና ኃይል ወደ ሚያሰባሰብ ሁኔታ ከማምራት ይልቅ ለመጠፋፋት ቅድሚያ እንሰጣለን። ሃሳቦችንና አመለካከታችንን ትችታዊ(Critical) በሆነ መልክ ከማዳበር ይልቅ የኔ ብቻ ነው ትክክል በማለት ቡድናዊ ስሜት እንዲዳብር መንገድ እንከፍታለን። ባጭሩ ፣ ሰብአዊነትን ከማስቀደም ይልቅ ፣ ጎሰኛነትንና ጎጠኝነትን እያስቀደምን ለጥፋታችን ሁኔታዎችን እያመቻቸን ነው።

በመሆኑም ፣ የኢትዮጵያን ሁኔታና የፖለቲካ አወቃቀር በዲያሌክቲካል መነጻጸር ከታሪክና ከህብረተሰብ ሂደት ጋር በማነፃፀር መገምገምና ማስተማር ካቆምን ዘመናት አልፏል። አቀራረቦችንና አተናተናችን ታሪክን ወደ ማያሰራ ሁኔታ እንድናመራ እያደረገን ነው። ስለዚህም የህብረተሰብአችንን ውስጣዊ ህግ ለመረዳት አስቸጋሪ ሁኔታ እየተፈጠረ ነው።

አንድ ህብረተሰብ የራሱ ህግጋት አለው ስንል ምን ማለታችን ነው? በሰው ልጅና በተፈጥሮ መሀከል ያለው ግኑኝነት የአንድን ህብረተሰብ ዕድገት ይወስናል ስንል ምን ማለታችን ነው? የሰዎች የማሰብ ኃይልም በህብረተሰብ ዕድገትና በተፈጥሮ ላይ አዎንታዊም ሆነ አሉታዊ ተጽእኖ ይኖረዋል ስንል ምን ማለታችን ነው? በጣም አስቸጋሪ ጥያቄና የብዙ ገጾች መልስ የሚያስፈልገው ነው። የአንድ ህብረተሰብ ዕድገትና ደረጃን ጠብቆ ልክ እንደ ተፈጥሮ ከታች ወደ ላይ ማደግ(Process Metaphysics) የሚወሰነው ፣ የአንድ ህብረተሰብ የማሰብ ኃይልና የዕውቀት ደረጃ ሲታወቅ ብቻ ነው። የየግለሰቦች አስተሳሰብና ችግርን የመፍታት ሁኔታ ደግሞ ሊወሰን የሚችለው ግለሰቦች ከትውልድ ወደ ትውልድ በተሸጋገረ ባህልና ኖርምስ መጠመዳቸውና አለመጠመዳቸው የታወቀ እንደሆነ ብቻ ነው። ግለሰብአዊ ድርጊትና ተፈጥሮን እየቃኙ አሱን መኮረጅ ሊወሰን የሚችለው የተወሰነ ዕውቀት ሲነጠፍና የማያቋርጥ ምርምር ማድረግ ሲቻል ብቻ ነው። ባጭሩ ፣ የህብረተሰብ ህግ ስንል በሰዎች መሀከል የሚኖረው ግኑኝነት ፣ ሰዎች ራሳቸውን ለማሸነፍ ሲሉ የሚያካሂዱት ምርታዊ ክንውን ፣ የአመራረታቸውን ስልት ለማሻሻልም ሆነ ለማሻሻል አለመቻል ፣ ጠቅላላው የኑሮአቸውን ሁኔታ ለማሻሻልና በተቀነባበረ መልክ ለማዘጋጀት መቻል አለመቻል ፣ ተዘረክርኮ መኖር አለመኖር ፣ እንደ ህብረተሰብ ህግ ሊወሰዱ ይችላሉ። ከዚህም ስንነሳ ፣ የአመራረትንና የምርት ዐይነት ሁኔታ ሊወሰን የሚችለው የምርት ግኑኝነት ምን ይመስላል? ውስጣዊ ህጉ ምንድን ነው? ብለን ስንጠይቅና ስንረዳ በአርግጥም አንድ ህብረተሰብ በምን ደረጃ ላይ እንደሚገኝና ያሉትን ችግሮች በአዲስ ስትራቴጂ ለመወጣጥ የሚችሉና የማይችሉ መሆኑን ልንረዳ እንችላለን። በተጨማሪም ፣ ስለ ስራ ክፍፍል መኖርና መዳበር ወይም ደግሞ ውስንነት ፣ በተለያዩ የኢኮኖሚ መስኮች ዘንድ ስለሚኖረው ውስጣዊ ግኑኝነት ፣ከሌለስ ለምን ሊኖር እንዳልቻለ ፣ ስለፍጆታ(commodity)ምርት መዳበርና በገንዘብ መለወጥ ፣ስለ ገንዘብ የተለያዩ የዕድገት ደረጃ ፣(metamorphoses) በገንዘብና በሌላው የኢኮኖሚ ዘርፍ ስለሚኖረው ግኑኝነት ፣ ከሌለስ ምክንያቱ ምድን ነው ፣ ስለገንዘብ በፍጥነት መሸከርከር(velocity of money) አለመሸከርከር ፣ እነዚህ ሁሉ መሰረተ-ሃሳቦች አንድ ህብረተሰብ በየትኛው የዕድገት ደረጃ ላይ እንደሚገኝ ይነግረናል። ከዚህም በመነሳት ፣ ጠቅላላው ህብረተሰብ ውስጥ ስለሚኖረው ውስጣዊ ግኑኝነት(organic link) ፣ ስለባህል መዳበርና አለመዳበር ፣ባጭሩ የህብረተሰቡ አመለካከትና አራሱን ለመለወጥ ዝግጁ መሆንና አለመሆን ፣ ስልጣንን የጨበጠው መደብ ባህርይ ፣ የምርት ኃይሎችን ፣(production forces) ሁኔታ ፣ ከተማዎችን ለመቆርቆርና ለማስፋፋት ያለው ችሎታና ፍላጎት ፣ ወይም ደግሞ ያለመቻል እንደ አንድ ህብረተሰብ ህግ ሊቆጠሩ ይችላሉ። ምክንያቱም ፣ አንድ ህብረተሰብ ከታች ወደ ላይ እያደገ መሄድና በተለያዩ መሳሪያዎች መተሳሰር ስላለበትና የዕድገቱም መለያ ራሱን ከማንኛውም አደጋ ለመከላከል ያለው ችሎታ በዕደገቱ ደረጃ ስለሚወሰን መሰረታዊ ነገሮች ከጎደሉና እዚያው በዚያው ብቻ የሚንቀሳቀስ ከሆነ ፣ ይህ ዐይነቱ ህብረተሰብ ወደ ኋላ በሚጎትትና ዕደገትን አንቆ በያዘ ውስጣዊ ኃይል ይገዛል ወይም ደግሞ ዕደሉ ይወስናል ማለት ነው።

ከዚህ አነስተኛ ትንተና ስንነሳ ፣ እያንዳንዱ ህብረተሰብ የየራሱ ጉዞና የዕድገቱንም ደረጃ የሚወስኑት ነገሮች አሉ ማለት ነው። በዚህም ምክንያት ነው በተለያዩ አገሮች የተለያዩ የአመራረትና የአስተራረስ ስልትና አስተሳሰቦች የነገሱት። በአንድ በኩል ይህ ልዩነት(variation) ጥሩ የሆነውን ያህል ፣ በሌላ ወገን ግን ማንኛውም ህብረተሰብ

ለህይወቱ የሚያሰፈልጉትን ማንኛውም ነገር ማሟላት መቻል አለበት። ሙብላት ፣ መጠጣት ፣ መጠለያና ልብስ ማግኘት ዓለም አቀፋዊ ናርምስ ወይም ደግሞ መሟላት ያለባቸው መሰረተ-ሃሳቦች ናቸው ማለት ነው። በተጨማሪም ፣ ማንኛውም ህዝብ ስሜት አለው። ቅሬታውን ጮህ ብሎ ማሰማት ይፈልጋል። ጭንቅላቱ ውስጥ የሚብሰለሰለውን ውጭ አውጥቶ መናገር ሲችል ልዩ ስሜት ይሰማዋል። ሰውነቱ መፍታታት ይጀምራል። እነዚህ ዩኒቨርሲቲ ህጎች ናቸው። የሰውን ስሜት ማፈን ማለት ዕድገት እንዳይኖር እንቅፋት መፍጠር ማለት ነው። እንደዚህ ዐይነቱ ስሜትን የማዳበር ፣ ሃሳብን ወደ ውጭ አውጥቶ እንዲናገሩና ተቀባይነት እንዲኖረው ማድረግ የባህል ዕድገት ነፀብራቆች ናቸው። ከላይ ወደታች በሚወረወር አዋጅ የሚከናወን ወይም ደግሞ ይህንን ርዕዮተ-ዓለም እንቀበላለን ስለተባለና ጥቂቶች ተነስተው ስለ ደሰኩሩ ተግባራዊ የሚሆን አይደለም። ይህ ቢሆን ኑሮ የደርግ ዘመን የአሰራሳት ዐመት ሶሻሊዝም የኢትዮጵያን ህዝብ አስተሳሰብና ድርጊቱን መለወጥ በቻል ነበር።

እዚህ ላይ አንድ ድሮ በተማሪው እንቅስቃሴ ውስጥ የተካፈለና ጀርመን አገር ብዙ ዐመታት የኖረ አሁን አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ የሚያስተምር ወደዚህ ጀርመን በቅርብ መጥቶ ያጨወተኝን ልንገራችሁ። ሰውዬው ከስሜኑ የኢትዮጵያ ክፍል የመጣና አዲስ አበባ ያደገ ነው። የተወለደበትን አካባቢና የሰውን አስተሳሰብ እምብዛም የሚያውቅ አይደለም ። በኮሙኒስት ርዕዮተ-ዓለም ሰው እንደሚለወጥ በጊዜው ዕምነት እንደነበረውና አሁን ግን የተወለደበትን አካባቢ ደጋግሞ ከጎበኝ በኋላ የሰው አስተሳሰብ ከድሮው ሁኔታው ምንም እንዳልተቀየረ ይገነዘባል። በቀላሉ የማይታዘዝና አመጸኛነት እንደሚያጠቃው ይመለከታል ። በአንዳንድ ቦታዎችም አሁንም ሽፍታዎች እንዳሉና ይህም የኑሮአቸው መሰረት እንደሆነ ለመገንዘብ ችሏል። ስለዚህም ፣ ድሮ ዝም ተብሎ ሶሻሊዝም ሲለፈፍ እንደነበርና ትግሉ መላ እንዳልነበረውና በመሰረቱ የሰዎች አስተሳሰብና የአኗኗር ስልት እንዳልተቀየረ ይገነዘባል። ይህም የሚያመለክትው ፣ እንደኛ ያለውን ሀብተሰብ አስተሳሰብ ለመለወጥና የስልጣኔ ባለቤት ለማድረግ የሚቻለው ከላይ ወደ ታች በሚወረወር እንደ ሶሻሊዝም መሰል መፈክር ወይም ደግሞ ዛሬ እንደሚታየው በገበያ ኢኮኖሚ ፍልስፍና ሳይሆን ፣ እነ ሺለርና ዊልሄልም ሁምቦልድት ያዳባሩትን ጭንቅላትን ፈታ የሚያደርግና አስታሰብን ብሩህ የሚያደርግ ሁለ-ገብ ትምህርት ሲዘረጋ ብቻ ነው። በአውሮፓ ውስጥ ፣ ታሪክ የተሰራው በዚህ መልክ ብቻ እንጂ በመጀመሪያ የሰዎችን አስተሳሰብ በፍጆታ አጠቃቀም ዙሪያ እንዲሸከረከር በማድረግ ወይም በሶሻሊዝም ፕሮፖጋንዳ አንዱን የሀብተሰብ ክፍል በሌለው ላይ በማሰነሳት አይደለም።

ይህ ማለት ምን ማለት ነው? የሀብተሰብአችንን ህግና የተፈጥሮን ሁኔታ ሳናጠና በአዋቂነትና በግብዝነት ተግባራዊ የምናደርጋቸው ፖሊሲዎች ሁሉ የመጨረሻ መጨረሻ ወደ ጥፋት ያመሩናል። ለዚህም ነው የደርግ ሶሻሊዝም የከሸፈው። ከአሰራሳትን ዓመት ጀምሮ በገበያ ኢኮኖሚ ስም የሚካሄደው ፖሊሲ ከድህነትና ከረሃብ ሊያለቅቀን ያልቻለው አገዛዙና አማካሪዎቹ የተፈጥሮን የሀብተሰብአችንን ህግ ለመረዳት ባለመቻላቸው ወይም ባለመፈለጋቸው ነው። ያውም በዶላር እየተከፈላቸው የሚያማክሩ ኤክስፐርቶች የበላይነትን በተቀዳጁበት ዘመን ፣ በየጊዜው ለሚከሰቱ ችግሮች መፍትሄ ከመስጠት ይልቅ ራሳቸው ችግር ፈጣሪና ሀብተሰባዊ መስቅልቅል ለመፍጠር በቅተዋል። ከዚህ ስንሳ ፣ እኛ ተቃዋሚ የምንባል ፣ በተለይም ደግሞ በፓርቲ ደረጃ የተደራጁ ሰማቸው በየጊዜው የሚጠራው ፣ በእርግጥስ የኢትዮጵያን ችግር ለመቅረፍ የሚያስችል ፍቱን መሳሪያና ፖሊሲ አላቸው ወይ? ፖሊሲያቸውስ በአንዳች ፍልስፍና ላይ የተመሰረተ ነው ወይ? ካላቸውስ ፖሊሲያቸው ወደ ምን ዐይነት ሀብተሰብ ነው የሚያመራን?

በእኛ ኢትዮጵያኖችም ሆነ በብዙ የአፍሪቃ አገሮች ያለው ችግር የሃሳብን (Idea) መንሸራሸር እንዲሁም ደግሞ የየራስን አመለካከት ወደ ውጭ ወጣ በማድረግ ተከራክሮ ለሀብተሰብ ዕድገት የሚበጀውን ዕቅድ ለመንደፍ ያለመቻል ነው። በብዙዎቻችን ዘንድ ነገሮች ወይም የተወሰኑ አስተሳሰቦች በአንድ መንፈሳዊ ኃይል እንደተሰጡና እነዚህም መጣስ እንደሌለባቸው የተቀበልን ይመስላል። የአግዚአብሔርን ህግ የጣስ ገሀነሙ-አሳት ይገባል እንደሚባለው አነጋገር ፣ ከተወሰኑ ናርሞች ዘንፍ የሚል እንደ ኃጢአተኛ ወደ ሚታይበት ደረጃ ከተደረሰ ዘመናት አልፏል። በመሆኑም ፣ በአገራችን ውስጥ የተካሄዱት አገርንና ባህልን አፍራሽ ፖሊሲዎች ሁሉ በሃሳብ ዙሪያ አያብጠለጠሉን እንደነወያይ ለማድረግ ባለመቻላችንና ከጠራ ሀሳብ የፈለቁ የራሳችን አማራጭ ፖሊሲ ስለሌለን ፣ ወይም ደግሞ አለን ብንል እንኳ ፣ በነጻ ገበያ ሎጂክ ውስጥ የሚሸከረከር ስለሆነ ይህ ዐይነቱ ፖሊሲ በመሰረቱ የአገራችን ችግር ሊፈታ የማይችል መሆኑን አያመለክተ ነው። በሌላ ወገን ደግሞ ፣ የነጻ ገበያ ሎጂክ ተቀባይነት ያገኘ ቢመስልም በተለያዩ ርዕዮተ-ዓለም ስም የሚሞሉና አሱን ተግባራዊ ለማድረግ ፍላጎት አለን የሚሉ የተለያዩ ድርጅቶችም ሆነ

ፓርቲዎች እንደ አሸንፎ ፈልቀዋል። ከሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ እስከ ሊበራል ዲሞክራሲ፣ እንዲያም ሲል ንጉሳዊ አገዛዝን ለማምጣት የሚታገሉ አዚህና አዚያ ሲንቀሳቀሱ ወይም ድምጻቸውን ሲያሰሙ ይታያሉ። የሚነሳው ጥያቄ፣ አንደኛ፣ አገሪቱ እነዚህን ዝብርቅርቅ ፓርቲዎች ሁሉ ለማስተናገድ ትችላለች ወይ? ሁለተኛ፣ በእርግጥ እነዚህ የተለያዩ ፓርቲዎች የአገራችንን የተወሰኑ ችግር የመፍታት ብቃትና ኃይል አላቸው ወይ? ስልጣን ለመያዝ ብቻ ነው ወይ የሚታገሉት? ለአገራችን አንድነትና ዕድገት እንታገላለን የሚሉ ከሆነ ደግሞ ለምንስ በተለያዩ ርዕዮተ-ዓለም ስር ለመሰለፍ ተገደዱ? ይህ ሁኔታ የሃሳብ መበታተንና የኋላ ኋላ ደግሞ ወደ ግጭት አያመራንም ወይ?

በተለያዩ የፓርቲ ስም የሚንቀሳቀሱት ድርጅቶች አንድ አስካሁን ያልተገነዘቡት ነገር አለ። በአውሮፓ ታሪክ ውስጥ ብቅ ያሉት ፓርቲዎችና ዛሬ የበለጸጉትን የተቀዳጁት በአንድ ጊዜ ከሰማይ ዱብ ያሉ አይደሉም። የህብረተሰብ ዕድገትና የኃይል አሰላለፍ ለውጥ ውጤቶች ናቸው። በሃሳብና በርዕይ ደረጃ ሊበራሊዝም በ17ኛው ክፍለ ዘመን የመርካንታሊዝምና የባለቤቶችን የበለጸገው እየታገለ የመጣ ቢሆንም፣ ግለሰቦች በፓርቲ ደረጃ መደራጀት የጀመሩት በ19ኛው ክፍለ-ዘመን፣ ወይም ደግሞ በ20ኛው ክፍለ-ዘመን የተቋቋሙ ናቸው። ከኮንሰርቫቲቭና ከሊበራል ፓርቲዎች ቀድሞ የተደራጀት የኮሙኒስት ፓርቲዎች፣ በኋላ ደግሞ ከዚህ ተፈንግጠው የወጡ የሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲዎች ናቸው። በህብረተሰብ አቅጣጫ ታሪክ ውስጥ እነዚህ ሁሉ ፓርቲዎች በየጊዜው የአስተሳሰብን ለውጥ አያሳዩ የመጡ ናቸው። ከሰውነታቸው ጋር የተወሰነ የአሰራር ኖርምን አዳብረዋል። ህግንና ስራን ማክበር፣ በዲሲፕሊን ለመኑበት ርዕይ መስራት፣ ወደ ውጭ አውጥቶ መከራከርና ሌላውን ለማሳመን መሞከር፣ ሰዓትን ማክበርና በሌላ ወገን ደግሞ በግትር ሃሳብ ላይ አለመጽናትና ወደ ጠብ አለማምራት፣ እንዲሁም በሚያስማሙ ነገሮች ላይ ለመስራት መቻል፣ እነዚህ ሁሉ ከበርቲያዊ ኖርሞች ናቸው። ቀስ በቀስ ከታች ወደ ላይ ያደጉ ያሰራር ዘዴዎች ናቸው። ከዘመን ሬናሳንስ ጀምሮ ቀስ በቀስ ስር እየሰደደ የመጣው ሰፊ ያለ ምሁራዊ እንቅስቃሴ ውጤቶች ናቸው። ባጭሩ፣ በአውሮፓ ታሪክ ውስጥ የፓርቲዎች አነሳስና ዕድገት የኢኮኖሚ ዕድገት፣ የኢዲዮሎጂ ሃሳቦች መፍልቅና የኃይል አሰላለፍ ውጤቶች ናቸው። በመሆኑም፣ እያንዳንዱ ፓርቲ ቆሜላታለሁ የሚለውን የህብረተሰብ ክፍል ጥቅም የሚያስቀድም እንጂ ጠቅላላውን ህዝብ የሚወክል አይደለም። በሌላ ወገን ግን፣ የሰላሳ ዐመቱን የምዕራብ አገሮችን ፖለቲካ ታሪክና የፓርቲዎችን የኢኮኖሚና የማህበራዊ ፖሊሲ ለተከታተለ፣ በርዕይ ደረጃ እየተቀራረቡ መጥተዋል። ከግራ እስከ ቀኝ፣ ከሊበራሎች እስከ ሶሻል ዲሞክራቶች ድረስ ሁሉም የኒው-ሊበራል የኢኮኖሚ ፖሊሲን እንደተቀበሉ ማረጋገጥ ይቻላል። የሚለያዩት ጥቃቅን በሆኑ በቀረጥና በፊናንስ ፖሊሲ መስመሮች ሲሆን፣ እንዴት አድርገን ሀብት ከታች ወደ ላይ፣ ወይም ደግሞ ከላይ ወደ ታች እናሸጋሽግ በሚለውና በጣም የተወሳሰቡ የሂሳብ ሞዴሎችን በመፍጠር ነው። እንደዚህ ዐይነቱ ፖለቲካና ፖሊሲ ከትራዲሽናል ሚናቸው እየራቁ እንዲመጡ ሲያስገድዳቸው፣ የግዴታ በፓርቲዎችና በፋይንስ እንዲሁም ደግሞ በኢንዱስትሪ ካፒታል መሀክል ያለውን ግንኙነት እያቀረበው እንደመጣ መመልከት ይቻላል። በዚህም ምክንያት፣ ብዙ ፓርቲዎች ሎቢስቶች የተሰገሰጉትና በየሚንሰትሪዎችም ውስጥ ህግ አርቃቂ በመሆንና ለህዝብ ተወካዮች በማቅረብ ከሰማንያ በሆነው ህዝብ ህይወት ላይ ደንጋጊ ሆነዋል ማለት ይቻላል። ባጭሩ፣ የትላንትናው የሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ የዛሬውን ዐይነት አይደለም። እንዲሁም ሌሎች ፓርቲዎች በፍጹም ተለውጠዋል ማለት ይቻላል። አሁን በደረሰው የፊናንስ ቀውስና የሰራ አጠት መጨመር ሚናቸውን እንደገና ለመፈለግና ወደ ቀድሞው ደንበኞቻቸው ጋ ጠጋ ለማለት ወዲያና ወዲህ በማለት ሲራወጡ ይታያል። በዚህ ዐይነት ቅሪት ወስጥ ነው ብዙ የምዕራብ አውሮፓ ፓርቲዎች የሚገኙት።

ከዚህ አጠር ያለ ትንተና ስንነሳ፣ በአገራችን ብቅ ያሉት ፓርቲዎች የጠቅላላውን ህዝብ ጥቅም አስጠባቂዎች ናቸው ወይ? ወይስ የተወሰኑ የህብረተሰብ ክፍሎችን የሚወክሉ ናቸው? በህብረተሰብ ዕድገት ታሪክ ውስጥ ያለፉ ናቸው ወይ? ወይስ ከላይ እንደመና የተወረወሩና ይህንን ብናደረግ ይሻላል ብለው የሚንቀሳቀሱ ናቸው? በእርግጥ በመረጡት ስም ያምኑበታል ወይ? ዲሞክራቲስ ናቸው ወይ? ከሆኑስ እንዴት ልንመዘናቸው እንችላለን? ጭንቅላታቸውንና ልባቸውን ከፍተን በማየት ዲሞክራቶች መሆናቸውን ማረጋገጥ የምንችልበት መሳሪያ አለን ወይ? ዛሬ ግራ አሳይተው ነገ ቀኝ ቢሸመጥጡስ? ይህ ግልጽ አስካልሆነ ድረስ አብዛኛዎቻችን የዚህ ወይም የዚያኛው ፓርቲ ደጋፊዎች ነን የምንልና አስከዚህም ድረስ በጭንቅላታችን ውስጥ ያለብጠለጠለን ዝም ብለን ነው የምንጨኸውና የምንለፋው ማለት ነው። ይህ በደንብ ሳይጠናና ውይይት ሳይደረግበት አንድ ርዕዮተ-ዓለም ተቀብያለሁ ብሎ የሚመሰረት ድርጅትና የሚወጣው ፕሮግራም ከጥቅሙ ይልቅ ጉዳቱ ያመዘናል። የድርጅቱ መሪዎችም ሆነ አባላት በርዕይ ዙሪያ ያልተሰበሰቡና በአንዳች ፍልስፍናም የማይመሩ ሰለሚሆን፣ ፓርቲው ሰፊ ያለ ርዕይን ከማዳበርና ለክርክር በሚያመች መልክ ከመደራጀቱ ይልቅ ከመጀመሪያውኑ ቡድናዊ ስሜት እንዲኖረው

ይደረጋል። በድርጅቱ ውስጥ የግዴታ የፊደላል መሰል ሂራርኪ ስለሚፈጠር ሃሳብን ለማንሸራሸርና ችግር ፈቺ እንዲሆን ለማድረግ ያስቸግራል። ይህ ሁኔታ የግዴታ በተለያዩ ፓርቲዎች መሀከል በሃሳብ ዙሪያ የሚደረግ ትግል እንዳይደረግ ስለሚያግድ ወደ መቃቃርና ወደ ጠባብ ስሜት የሚያመራ ይሆናል። ሽኩቻው የየግለሰቦችና ስልጣንን ለመጨበጥ የሚደረግ ትግል ስለሚሆን የአንድን ህብረተሰብ ዕድገት የሚቀጭ ይሆናል። በአብዮቱ ወቅት የተከሰተው ሁኔታ የሚያረጋግጠው ጥቂት ግለሰቦች የራሳቸውን ጥቅም በማስቀደማቸውና በሃሳብ ዙሪያ የሚደረገውን ትግል ቦታ ስለላልሰጡት ነው። በህብረተሰብ ሳይንስ ላይ ከተመረከዘ ክርክር ይልቅ ችግሮችን በጠብመንጃ መፍታት አለብን፤ እንችላለንም ብለው በመነሳታቸው ነው። የአገርንና የብዙ ሚሊዮንን ዕድል ቅድሚያ ከመስጠት ይልቅ በስልጣን ጥም በመታወራቸው የብዙ መቶ ሺህ ህዝብ ደም መፍሰሱ ብቻ ሳይሆን የሁለትና የሶስት ትውልድ ዕድል እንዲጠፋ አደረጉ። እንደዚህ ዐይነቱ ሁኔታ እንዳይደገም ከተፈለገ ወደ ፊት የሚፈጠሩ ፓርቲዎች በዕውነተኛ ፍልስፍና ላይ የተመሰረተን አርቆ አስተዋይነትን የትግል መመሪያቸውና የዕድገት መለኪያቸው ማድረግ አለባቸው ።

በአብዮት ወቅት የተፈጠሩት ድርጅቶች የማርክሲዝምን አርማ ያነገቡ ቢሆኑም ፣ ከነዚህ ውስጥ በጥቂትም ቢሆን በቲዎሪው ውስጥ ያለፉት ሁለት ድርጅቶች ብቻ ናቸው። ሌሎች ግን አዲስ ከተፈጠረው ሁኔታ ጋር ራሳቸውን በማቀናጀትና የማርክሲዝምን ካባ በመልበስ ለግርግሩ ልዩ እምርታ ሰጡት። በካፒታሊስት ህብረተሰብ ውስጥ የተፈጠረው ቲዎሪ ደግሞ ከኢትዮጵያ ሁኔታ ጋር ለማቀናጀት ከፍተኛ የጭንቅላትን ስራ የሚጠይቅ ነበር። በሌላ ወገን ግን ፣ ቲዎሪውን አስከተወሰነ ደራጃ ብቻ ነው የአንድን ህብረተሰብ ሁኔታ ለመተንተን ስራ ላይ ማዋል የሚቻለው። የማርክሲዝም ቲዎሪ የአንድን ህብረተሰብ የማሰብ ኃይል የዕድገት ደረጃ ቁጥር ውስጥ ስለማያገባ ፣ ቲዎሪውን የተቀበሉ ታጋዮች ከሃሳብ ትግል ይልቅ ወደ መሳሪያ ትግል እንዲያዘነብሉ ይገደዳሉ። ይህ በማቴሪያሊስት ቲዎሪ ላይ የተመሰረተው ትንተናና አመለካከት ደግሞ የግዴታ በእነ ፕላቶንና በኋላም በጀርመን ክላሲኮች የዳበረውን በሃሳብ ዙሪያ የሚደረግ ውይይትና ከዚያም የሚፈልቀውን ፖሊሲ የሚቃረንና የነገሮችን ሂደት ገልብጦ እንዲያይ የሚያደርግ ነው። አንድ ህብረተሰብ የማሰብ ኃይሉን አያዳበረና አርቆ አስተዋይነትን የዕውቀት ምንጭ በማድረግ መሳሪያዎችን በመፍጠርና ቆንጆ ቆንጆ ነገሮችን እየሰራ ወደ ህብረተሰብአዊ ስምምነት እንዲያመራ የሚያግዝ አይደለም ማለት ነው። ቲዎሪው የብዙ ነገሮችን ተስማምቶ መኖር የሚቃወም የሚመስልና ፣ በአንድ ህብረተሰብ ውስጥ የተለያዩ ነገሮች በቅራኔ ህግጋት መሰረት ተስማምተው ሊኖሩ እንደማይችሉ ስለሚያስመስል ብዙዎችን ሊያሳስት ይችላል ። በዚህም ምክንያት ነው ቲዎሪው ተግባራዊ ሊሆን በተሞከረባቸው አገሮች ሁሉ ከሊትሬትር አስከ መዘቃ ድረስና አስከ ህንጻ አስራር ድረስ አንድ ወጥ በማድረግ በግሪክ ስልጣኔ የዳበረውን የስምምነት(Harmonious) የህንጻ አሰራርና የዕድገት ፈለግ ተግባራዊ እንዳይሆን በር የዘጋው። በዚህም ምክንያት በአገራችን የተፈጠሩት ፓርቲዎችም ሆነ ድርጅቶች ይህንን ሁሉ ሳያጤኑ -ኃይሎች አልነበሩም ማለት አይደለም- ወደ ማያሰፈልግ ሽኩቻ ውስጥ የገቡት።

ዛሬም በፓርቲዎች መሀከል ያለው መሻከርና አንደኛው የሌለውን ዐይን ለማየት ፈቃደኛ ለመሆን አለመፈለግና ኡብራ አልሰራም ማለት ቲዎሪንና ፍልስፍናና እንዲሁም ደግሞ ሃሳብን የትግል መመሪያ ለማድረግ ካለመቻል የተፈጠረ ሁኔታ ነው። በዚህም ምክንያት ደርጅቶችም ሆነ አመራሮቹ የታሪክን አደራ ሊሸከሙ የማይችሉ እየሆኑና አባሎቻቸውን በጠባብ ክልል ውስጥ ብቻ እንዲሸከረከሩ በማድረግ ለዕድገት የሚሆነውን የሃሳብ ልውውጥ በር አየዘጉ ነው። ይህ አጅግ ጎታች ሁኔታ ካልተሰበረና በአዲስ ኃይል ካልተተካ የኢትዮጵያ ህዝቦች ዕድል ለብዙ መቶ ዐመታት ተንጠልጥሎ እንዲቀር ይገደዳል ማለት ነው። ከዚህ ስንሳ ፣ ከግንቦት 1977 ዐመተ ምህረት በፊት የተመሰረቱት ፓርቲዎችና በኋላም ወደ ጣምራነት ያመሩትና ዛሬ ደግሞ ስማቸውን ለውጠው የሚንቀሳቀሱት ፓርቲዎች ታሪካዊ ሚና አጅግ አስቸጋሪ ሁኔታ ውስጥ እንደገባ መገመት ይቻላል። በአንዳች አጋጣሚ ስልጣን ቢይዙ እንኳ ህዝብን አስተባብሮ ታሪክን የመሰረት ኃይላቸው የመነሱ ይሆናል ማለት ነው። በብዙ የአፍሪቃ አገሮች በምርጫ ስም የተከሰቱትና አሁንም ቢሆን ድህነትን ያስፋፈቱትና ህዝብን የሚያተራምሱት ሁኔታዎች በአገራችን ምድር ላይም የግዴታ ይከሰታሉ ማለት ነው።

ወደ ነፃ አውጭ ደርጅት ነን ወደ ሚሉት ጋ ስንመጣ ደግሞ ከዚህ የባለ አጅግ አስቸጋሪ ሁኔታ ውስጥ እንገባለን። በተለይም አንደ አሮሞ ነፃ አውጭ ድርጅት(OLF) የመሳሰሉት ትግላቸውና እንቅስቃሴቸው በምንም ፍልስፍና ላይ የተመሰረተ አይደለም። የህብረተሰብን ህግና ሎጂክ የተከተለ አይደለም። ጭቆናና ቅኝ-ግዛት የሚለውን መፈክር

ከጠቅላላው ህብረተሰብአዊ ዕድገት ነጥሎ በማውጣትና ቅስቀሳ በማድረግ የተፈጥሮን ህግ የሚጥሰና የአንድን ትውልድ አመለካከት በቁንጽል አስተሳሰብ ላይ እንዲያተኩር በማድረግ ህብረተሰብአዊ ውዝግብን የሚፈጥር አካሄድ ነው። የሰዎችን መሰረታዊ የመኖር ፍላጎት ፣ መብላት ፣ ንጹህ ውሃ ማግኘት ፣ መጠለያና እንዲሁም ሌሎች መሰረታዊ ነገሮች እንዳይሟሉ የሚያደርግና ህልግቸው ለብዙ መቶ ዐመታት ተንጠልጥሎ እንዲኖር የሚያደርግ አደገኛ የትግል ስልት ነው። ዕውነተኛ ስልጣኔን የሚቀናቀንና ርስ በርሱ የሚጋጭ ትግል ነው። ትግሉ ፀረ-አሮሞና ፣ በአጠቃላይ ሲታይ ፀረ ሰው ነው። ሰብአዊነትን የሚቃወምና የሰዎችን ተፈጥሮአዊ የፈጠራ ችሎታን የሚያፍን ነው።

ጭቆናና ቅኝ ግዛት የሚለውን ፅንሰ-ሃሳቦች ጠጋ ብለን ስንመለከት ፣ ድሮም ሆነ ዛሬ ጭቆና ሁሉንም የህብረተሰብ ክፍል የሚመለከት እንጂ ፣ በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ አንድን ብሄረ-ሰብ ከመጀመሪያው ለማጥቃት የተወሰዱ የርዕዮተ-ዓለምም ሆነ የፖለቲካ እርምጃዎች አልነበሩም። ቢኖሩ ደግሞ አንዳንድ አፈንጋጭ ኃይሎች እንቅስቃሴ ሲያደርጉ መደረግ የሌለባቸው እርምጃዎች ተወስደዋል። ይህ ዐይነቱ ዕርምጃ በብዙ ብሄረ-ሰቦች ውስጥ የተካሄደና በጊዜው ከነበረው ንቃተ-ህሊናና የፖለቲካ ስሌት ተነጥሎ ሊታይ የሚችል አይደለም። በዚህም መሰረት አንዱን ብሄረ-ሰብ የሚጠቅም የኢኮኖሚና የህብረተሰብ ፖሊሲ በአፄውም ሆነ በደርግ ዘመን ተካሂዶ በፍጹም አያወቅም። በካፒታሊዝም አፍላ ዘመን ከሰሜኑ ግዛት ይልቅ ፣ ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ የሚታይበት የአሮሞ ኤሊት ዛሬ ግዛቱ ነው እያለ የሚዘባነንበት የደቡብ ክፍል ነው።

ወደ ቅኝ ግዛት የሚለው ጽንሰ-ሃሳብ ስንመጣ ፣ ራሱን ከሌለው የኢትዮጵያ ግዛት ከልሎና አጥሮ የኖረ ፣ የራሱ ባንዲራና ገንዘብ የነበረውና በሰራ-ክፍፍልም የዳበረ ፣ እንዲሁም ደግሞ መንግስታዊ መዋቅር የነበረው የአሮሞ ግዛት አልነበረም። አሮሞዎች በታሪካቸው ከብት እያረቡ የሚኖሩና ፣ ምናልባትም ከአርሲ ፈልሰው በመነሳት ቀስ በቀስ ሌላውን የኢትዮጵያ ግዛት ያዳረሱ ናቸው። በአስራ ስድስተኛው ክፍለ-ዘመን ወደ ሌላው ግዛት ሲሰፋፉ ከነሱ የተሻሉ በሰራ-ክፍፍል የዳበሩ እንደ ሃድያና ከምባታዎች እንዲሁም የሰሜኑ ግዛት ጋር ይጋጫሉ። የነዚህን የህብረተሰብ ክፍሎች የዳበረ የሰራ-ክፍፍልና መንግስተ-መዋቅር በመደምሰስ ፣ በነሱ አባባል እነዚህን የግዛት ክልል ቅኝ-ግዛት ያደርጓቸዋል። ይህ ደግሞ የሚገርም ነገር አይደለም። በዓለም ታሪክ ውስጥ የታየ ነው። ከአንድ ቦታ የፈለቁ ህዝቦች ወይም ጎሳዎች ሌላን ቦታ በመውረርና በመስፈር ኑሮአቸውን እዚያው ማደለደል ይጀምራሉ። የሰራ-ክፍፍልን በማዳበር ከዝቅተኛው ወደ ከፍተኛው የህብረተሰብ ክፍል በመሸጋገር እንደ ንቃተ-ህሊናቸው ለአዲሱ ግዛታቸው ልዩ መልክ ይሰጡታል። በዚህ መልክ ነው በብዙ የአውሮፓ አገሮች ህብረ-ብሄሮች(Nation-States) የተመሰረቱት። ይህ ደግሞ ከታች ወደ ላይ የተካሄደ እንቅስቃሴና ህብረተሰብዊ ዕደገት እንደመሆኑ መጠን ይህንን የዕድገት ሁኔታ ለመቀልበስ መሞከር የተፈጥሮን ህግ እንደ መጣሰ ይቆጠራል። ኤክስፖስት(Xenopahnes) የተባለው የግሪክ ፈላስፋ የሰው ልጅ በዕድገቱ ወስጥ ያደረገውን ውጣ ውረድና መሻሻል በመመርመር ፣ ከቆመበት በመነሳት ወደፊት መገሰገስ እንዳለበት ያመለክታል። “ *Man, marching on from the place where he finds himself and laying out his own path, faces forward and not backward. He fixes his eye not on the distance already covered but on the ground still to be covered.*” በመሆኑም የአሮሞ ብሄረ-ሰብ አንዳንድ የአሮሞ ኤሊቶች እንደሚመኙት ወደ ኋላ ተመልሶ የጋዳን ስርዐት ልመሰርት እያለ ጊዜውን የሚያቃጥልበት ምክንያት የለውም። እንደዚህ እያሉ የማይሆን ቅስቀሳ ማስፋፋትና ቀድሞ አማራ ፣ ዛሬ ደግሞ ትግሪ አየገዛን ነው እያሉ መዋሸትና ጥላቻ መቀስቀስ ወደ ማያሰፈለግ ግብግብ እንደሚመራት ይቆጠራል። የጋዳን ስርዐት እንደገና መመስረት አለብን ማለት የታሪክን ጎሣ ወደ ኋላ ማሸከርከር ብቻ ሳይሆን ፣ ከሺላ ቤት ወጥቼ የግዴታ ሳር ቤት መኖር አለብኝ እንደማለት የሚቆጠር የቁሎች የትግል ዘዴ ነው። የኔና የአባብያ እንዲሁም አቶ ሌንጮ አልያስ ዮሐንስ ህልምና እንዲሁም ዛሬ ሺህ በሺህ የሚቆጠሩ ሰማቸውን ወደ አባነት የለወጡ ትግል መሆን ያለበት ፣ እንዴት አድርገን ተባብረን ስለም ፣ ፍቅርና ብልጽግና የሰፈነባት ህብረተሰብ ልንመሰርት እንችላለን እያሉ ማውጣትና ማውረድ ነው። ከዚህ ውጭ የሚደረግ ትግል ሁሉ የአሮሞን ብሄረ-ሰብ የተፈጥሮ መብትና ፍላጎት የሚገረር ነው። ማንኛውም በኢትዮጵያ ግዛት የሚኖር ብሄረ-ሰብ ሁሉ ፣ የትግሉ አርማ ውድ ወንድማችን አቶ ኦባንግ እንደሚያስተምረን ፣ ሰብአዊነትን ከጎሳ ፖለቲካ በማስቀደም ለአዲሲቱ ኢትዮጵያ መታገል ብቻ ነው።

ስለዚህም ከገባንበት ውዥንብር ለመውጣትና ሌላም አደጋ እንዳይከሰት የምንፈልግ ከሆነ ፣ ሳንፈራና ሳንቸር በሃሳብ ዙሪያ በጥሞናና በመከባበር መወያየትና መከራከር አለብን። ስለሆነም ፣ ቀስ በቀስ ወደ ሌሎች ጠለቅ ያሉ ሃሳቦች ከማምራታችን

በፊት ለምን ዐይነት ህብረተሰብ ነው የምንታገለው ? እንዴትስ የተራጋጋ ህብረተሰብ ለመመስርት እንችላለን? ወደ ሚሊው መሰረታዊ ሃሰቦች ላይ መወያየት ለገባንበት ጭንቀት ለጊዜውም ቢሆን የተወሰነ መልስ ሊሰጥ ይችላል ብዬ አምናለሁ።

ለምን ዐይነት ህብረተሰብ ነው የምንታገለው ?

ከመጀመሪያውኑ መታወቅ ያለበት ጉዳይ የምንፈልገውን ህብረተሰብ በሃሳብ ደረጃ ማውጣትና በወረቀትም ላይ መንደፍ እንችላለን። ወደ ምንፈልገው ህብረተሰብ ለማምራት ግን በብዙ ሁኔታዎች ነው የሚወሰነው። ወደፊት እንደዚህ ያሉ ነገሮች ሊከሰቱ ይችላሉ ብሎ በአርግጠኝነት መናገር ባይቻልም ፣ አሁን ያለንበት ንቃተ-ህሊናና ተጨባጭ ሁኔታዎች የወደፊቱን ዕድላችንን ይወስናሉ። ስለዚህም ፣ ወደ ምንፈልገው ህብረተሰብ ለመድረስ ምን ምን አርምጃዎች ብንወስድ ይሻላል ብለን ብንወያይ የተወሰነ መልስ ልናገኝ እንችላለን። በመጀመሪያ ግን እንዳንድ መሰረተ-ሃሳቦችን ግልጽ ማድረግ ያስፈልጋል።

የአገራችንንም ሆነ የብዙ አፍሪቃ አገሮች የህብረተሰብ አወቃቀር ለተለመከተ ስርዓት የሌለውና ሎጂክን የተከተለ አይደለም። ዝም ብሎ በአሰራር የተመሰረተ ነው የሚመስለው። ወደ አውሮፓ ስንመጣ ግን ፣ ከግሪክ ፍለስፍና የተወሰደው የተሰተካክላ ህብረተሰብአዊ አገንባብና የከተማዎች ዕደገት የሰዎችን የማሰብ ኃይልና አያንዳንዱ የህብረተሰብ ክፍልም የራሱን ሚና እንዲረዳና በህብረተሰብ የሰራ-ክፍፍል ውስጥ እንዲሰማራ ሊያደርገው በቅቷል። በዚህ ላይ ፣ ከአስራ አምስተኛው ክፍለ-ዘመን ጀምሮ ብቅ ያለው ፣ ባህል ያለው የከበርቱ መደብ ታሪክ ሰሪ በመሆን የግንባር ቀደምትነት ሚናን እየተጨመተ መጣ። የከበርቱው መደብ በምርት ብቻ ሳይሆን ፣ የክላሲካል ህንፃ ስራዎች ፣ የሰዕልና የክላሲካል ሙዚቃ ፈጣሪዎችን በገንዘብ ደጋፊ በመሆን ህብረተሰቡ እንዲተሳሰር ከፍተኛ ሚና ሊጫወት በቅቷል። ከ16ኛው ክፍለ-ዘመን ጀምሮ አያደገ የመጣው የፍጹም ሞናርኪ አገዛዝና የአገር ወስጥ ገበያን ለማደበር የተወሰደው የመርካንታሊስት የኢኮኖሚ ፖሊሲ የህብረ-ብሄር(Nation-State) አገንባብ ሊያፋጥነው ችሏል። ይህ ሁኔታ የህዝቡን አመለካከት በመለወጥና ወደ አንድ አማካይ ማዕከል እንዲያተኩር በማድረግ ብሄራዊ ስሜቱን ለማዳበር ችሏል። አገር ፣ ህብረተሰብ ፣ ብሄራዊ-ሰሜትና ብሄራዊ ኢኮኖሚ አንድ ላይ ተያይዘው የሚሄዱና ቀስ በቀስም ጠቅላላውን ህብረተሰብና አገር ያዳረሱ ለመሆን በቅተዋል። በየታሪክ ወቅት የተከሰቱትን ውጣ ውረዶችንና የእርስ በርስ መተራረዶች ትተን ፣ የአውሮፓ ህብረተሰብ አወቃቀር ሎጂክን የተከተለ ነው ማለት ይቻላል። ዝም ብሎ ተራ የገበያ ኢኮኖሚ እንቀስቃሴ የተካሄደበትና የሚካሄድበት ብቻ አይደለም። ባህላዊ ፣ ፓለቲካዊ ፣ አሴታዊ ፣ ጥበባዊና ልዩ ልዩ ነገሮች የሚካሄዱበት ማህበረ-ሰብ ነው ማለት ይቻላል።

ወደ ኢትዮጵያ ስንመጣ ከላይ የተጠቀሱት ለአንድ ህብረተሰብ መዳበርና ለተከታይ ትውልድ እንዲተላለፍ ለማድረግ የሚያስችሉ መሰረቶች ሊጣሉ አልቻሉም። የከተማዎችና የመንደሮች በስነ-ስርዓት አለመሰራት ፣ ሙዚየሞችና የቲያትር ቤቶች በአገሪቱ ምድር አለመቋቋምና አለመስፋፋት ፣ ለጭንቅላት መዳበር የሚጠቅሙ ቤተ-መጻሕፍቶች አለመስፋፋት ፣ የሰፖርትና የባህል ማዕከሎች አለመቋቋም ፣ ልዩ ልዩ ህብረተሰብአዊ መዋቅሮች(Social Network) አለመኖር ፣ ህብረተሰቡ ተዘበራረቅ እንዲኖር አስገደደው። የሻይ ቤቶችና የሴተኛ አዳሪ ቤቶች እንዲሁም ዲስኮ ቤቶች መስፋፋት አዲሱን ትውልድ የቆሻሻ ባህል ሰለባ ሊያደርገው በቃ። ከ1940ዎቹ መጨረሻ ጀምሮ የተፈጠረው ልቅ የሆነ ህብረተሰብአዊ አወቃቀርና የኢኮኖሚ ፖሊሲ የግዴታ ማጅራት መቼዎችን ፣ ውሽታዎችን ፣ ሌሎችንና ከሀዲዎችን በመፍጠር የህብረተሰብአችን ዕድገት እንዲዘነፍ አደረገ። ዛሬም ያለው ሁኔታ ይህንን የሚመስል ወይም ከዚህ የባሰና በመንግስት ደረጃ ውስጥ ለውስጥ የሚደገፍ ነው። ስለሆነም ፣ አዳዲስ የህብረተሰብ ኃይሎች ብቅ የሚሉት በአፈጣጠራቸው እንደዚህ ሆነው ሳይሆን ፣ ባለማወቅ የተዋቀረው ህብረተሰብአዊ ሁኔታ ስለሚያሰገድዳቸው ብቻ ነው። በዚህም ምክንያት ፣ የኢትዮጵያ ህብረተሰብ አስካሁንም ድረስ የታሪክን አደራ ሊሸከም የቻለ የህብረተሰብ ክፍል ማፍለቅ አቅቶት ሲንገዳገድ ይታያል። የዕድገቱ መዛባትና የህብረተሰቡ መዘበራረቅ ለአፈንጋጭና ለፀረ-ዕድገት ኃይሎች በር በመክፈት የህዝቡ አትኮሮ አንድ እንዲሆንና ለዕድገት እንዳይነሳ አንቆ ይዘታል። በተለያየ የፓርቲ ስምና የጎሳ ፖለቲካ የተጠመዱ ኃይሎች ከዚህ ወይም ከዚያኛው የውጭ መንግስት ጋራ በማበርና በመቆላለፍ የታሪክን ሂደት በማጣመምና ውዥንብር በመንዛት የሰልጣኔው ጥማት እንዲረዝም አድረገዋል። ዛሬ አገራችን ያለችበት አስቸጋሪ ሁኔታ እንደዚህ ዐይነቱ የህብረተሰብን ግንባታ ሊረዳና ህብረተሰብ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ሊገባው የማይችል ሺህ በሺህ የሚቆጠር እዚህና እዚያ የሚጮህ ፖለቲከኛ ባይን ደርጅቶች እንደ አሸን በመፍለቅ የፖለቲካውን አየር በማመቃቸው ነው። ከዚህ

ሰንሰብ ፣ በአንድ በኩል የኢትዮጵያን ባንዲራ አንግበው የሚንቀሳቀሱ ፓርቲዎችና ፣ በሌላ ወገን ደግሞ ራሳችንን እንችላለን ብለው የሚረዱ ድርጅቶች ከህብረተሰብ ግንባታና ከብሄራዊ ኢኮኖሚ አንጻር ፍላጎታቸው ሚናቸው ምን እንደሆነ ግልጽ አይደለም። በምን ፍልስፍናና የኢኮኖሚ ፖሊሲ ርዕስ በርሱ ሊተሳሰር የሚችል ህብረተሰብ ሊመሰርቱ እንደሚችሉ አስኳሁን ድረስ አላስረዱንም። ይህ ግልጽ አሳካልሆነ ድረስ ዘለዓለማችንን እየተደናበርን እንከርማለን ማለት ነው። ምክንያቱም ለአንድ ህብረተሰብ መገንባት የግዴታ ሳይንስና ፍልስፍና ሊታለፉ የማይችሉ መሰረተ-ሃሳቦች በመሆናቸው ነው።

ብሄራዊ ኢኮኖሚን የመረዳት ችግር !

በብዙዎቻችን መሀከል ያለው ትልቁ ችግር ህብረተሰብና ብሄራዊ ነፃነት የሚሉት ጽንሰ-ሃሳቦች በሀሳብ ዙሪያ መብላለት ያለመቻላቸው ነው። በተለይም ደግሞ ኢኮኖሚ የሚለው ትልቅ የአገር መገንባት መሳሪያ ወደ ንግድና ወደ ተራ የፍጆታ ምርት ክንዋኔ መለወጡ ለብሄራዊ-ኢኮኖሚ የሚደረገው ትግል ፈሩን እየሳተና ብዙ ወጣቶችን እያሳተ ነው። በነዚህ ሶስት መሰረታዊ ነገሮች ላይ ግልጽነት ከሌለ ደግሞ ትግላችን ሁሉ ወሃ ቢወቅጡት እምቦጭ እንደሚሉት አነጋገር ይሆናል ማለት ነው።

በመጀመሪያ ደረጃ ስለ ኢኮኖሚ ሲወራ ፣ ከፕላቶን ጀምሮ አስከ አርሰቲቶለስና አስከ ማዕከላኛው ዘመን ድረስ በነበሩ ምሁራን የተደረሰበት ስምምነት ፣ ለአንድ ህብረተሰብ መተሳሰር የግዴታ የሰራ-ክፍፍል መኖር እንዳለበት ነው። ሁለተኛ ፣ የግዴታ እንደዚህ ዐይነቱ የአንድን አገር ህዝብ ውስጣዊ መተሳሰር ሲያጠነክር ፣ በዚያውም መሰረት የአገር ውስጥ ገበያ (Home Market) ይዳብራል ማለት ነው። ከዚህ ጋር ተያይዞ ከተማዎች ሲያደጉና ሲበለጹ የሰው የማሰብና የመፍጠር ኃይል ከፍ ይለዳል። ከተራ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ አልፎ ቴክኖሎጂዎችንም በማዳበር ከማንኛውም አደጋ የሚከላከሏቸውን መሳሪያዎች መሰራት ይችላሉ። ለዚህ ደግሞ ሳይንስና ቴክኖሎጂ እጅግ አስፈላጊ መሰረተ-ሃሳቦች ናቸው።

ከ1880 ዓ.ም ጀምሮ የፍጆታን አጠቃቀምን ያስቀደመው የማርጂናሊስት ወይም የኒዎ-ለበራል ኢኮኖሚ ነገሮችን ሁሉ በጭንቅላታቸው በመገልበጥ አገሮች ረጋ ብለው የራሳቸውን ዕድገት እንዳይቀየሱ አገዳቸው። ይህ የተቆነጸለ የኢኮኖሚ መመሪያ በጭንቅላታችን ውስጥ ሰርጾ በመግባት አንድን አገር እንደ ህብረተሰብ ለመመስረት ፣ ቀስ በቀስ ምን ምን እርምጃዎች መከተል እንዳለበት ተምታታብን። ሁሉ ነገሮች በጠያቂና በአቅራቢ ፣ በተመጠነ ሀብት(scarse resources) ዙሪያ ሰለሚታዩ አገርን ለመገንባት በሚያስፈልጉ መሰረታዊ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴዎች ላይ ርብርቦሽ ሳይደረግ ቀረ። የትምህርት ዘረፋ በኒዎ-ለበራል ኢኮኖሚስቶች በመያዙ ሌላ የተሻለ ለአገር ግንባታ የሚያገለግል የኢኮኖሚ ቲዎሪ ማዳበር አልተቻለም። በዚህም ምክንያት ፣ የኢኮኖሚ ፖሊሲዎቹ ሁሉ የአገር ውስጥ ገበያ ለማዳበር የሚያስችሉ መሳሪያዎች አልነበሩም። ለምሳሌ ፣ በ1950ዎቹ ዐመታት የሲጋራና የኮካኮላና እንዲሁም የብስኩትና ሌሎች መጠነኛ ፋብሪካዎች ሲቋቋሙ በእርግጥ በዚህ አማካይነት ህብረተሰብአዊ ለውጥና የቴክኖሎጂ ምጥቀት ሊመጣ ይቻላል ተብሎ በማመን ነው? የዚያን ጊዜው ፖሊሲ ካለምንም አርቆ አሳቢነትና ሳይንስ-አልባ ውጭ በመካሄዱ ዛሬ ለተጋለጥነት ሁኔታ አንደኛው ምክንት ሊሆን በቃ። ዛሬም አንዴ በተቅም ፖሊሲ ፣ ሌላም የዐለም ንግድ ድርጅት ውስጥ ካልገባን በማለት መንደፋደፍና ፣ የኮሞዲቲ ገበያ አቋቁሞ የህብረተሰቡ አትኩሮ ከምርት ክንውንና ከቴክኖሎጂ ይልቅ በማጭበርበር ላይ እንዲመሰረት ማደረግ የቱን ያህል የኒዎ-ለበራል ኢኮኖሚ ፖሊሲ ጭንቅላታችን ውስጥ እንደገባና በመደናበር ላይ እንደመንገኝ ነው የሚያረጋግጠው።

ከዚህ ስነሳ ፣ ለአንድ ህብረተሰብ ግንባታ ከመጀመሪያውኑ የገበያ ኢኮኖሚ ፖሊሲ እንደ መሳሪያ ሊቀርብ አይችልም። በታሪክ ውስጥም የገበያን ኢኮኖሚ መመሪያ አድርጎ አንድ ጠንካራ ህብረ-ብሄር የመሰረተ አገር የለም። ስለዚህም ፣ መሆን ያለበት መመሪያ በአንድ ጊዜ ሁሉም ነገር በሚለው ፍልስፍና መሰረት ወደ ህብረ-ብሄር ግንባታ ሊያመራ የሚያስችለንን ህብረተሰብአዊ እንቅስቃሴ ነው ማካሄድ ያለበት። ከግሪክ ስልጣኔ አስከ ሪፍሳንስና አስከ 19ኛው ክፍለ ዘመን የተካሄዱት የአውሮፓ የኢኮኖሚና የህብረተሰብ ግንባታዎች በሙሉ ዝም ብለው ከንጹህ የገበያ ኢኮኖሚ አንጻር የተነደፉ አይደሉም ።ይህ ቢሆን ኑሮ ቆንጆ ቆንጆ ከተማዎች ባልተገነቡ ነበር። ሳይንስና ቴክኖሎጂዎች ባልደጉ ነበር። በአንዳንድ የኢትዮጵያ ኢኮኖሚስቶች ዕምነት ለካፒታሊስት ኢኮኖሚ ዋናው መሰረት የግል ሀብት መኖር ነው የሚለው በጣም ተቆንጽሎ የቀረበ አስተያየት የሚያመለክተው የቱን ያህል የኢኮኖሚ ቲዎሪ ከህብረተሰብአዊ ግንባታ ተነጥሎ መታየት እንደ ጀመረ ነው።

የመሬት ግለሰብ ሀብት መሆንና የካፒታሊስት መደብ መፈጠር የታሪክና የሀብት ተሰባሳቢ ሂደት ውጤቶች ናቸው። በህግ ከላይ የሚወረወሩ አይደሉም። የካፒታሊስቱ መደብ በሀብት ተሰባሳቢ ታሪክ ውስጥ ከታች ወደ ላይ ተኮትኮት ያደገና ቀስ በቀስ የራሱን ጥቅም ለማስከበር ወደ ጥገና ለውጥ በማምራት ሀብት ተሰባሳቢዎችን ማሰድ የበቃ ነው። የመሬት የግል ሀብትነት በጉልበት የተካሄደ ሲሆን፣ ከ17ኛው ክፍለ-ዘመን ጀምሮ በአን ጆን ሎክ የፈለቀው የህግ የበላይነት የሚለው መመሪያ ህጋዊ የሆነበትና የአዲሱን የመሬት ከበርቱ መደብ የበላይነት ያረጋገጠበት ሁኔታ ነው። ስለዚህም፣ በኢትዮጵያ ውስጥ ከታሪክ ጋር ያለተገናኘበት ከላይ ወደ ታች የሚወረወር ህግ ተግባራዊ ማድረግ አንችልም። የኢትዮጵያ ህዝቦችም ጭንቀት የገበያን ኢኮኖሚ የመመስረትና ያለመመስረት ጉዳይ አይደለም። የኢትዮጵያ ህዝቦች የዕለት ተዕለት ጭንቀት እንዴት አድርገን ቢያንስ አንድ ጊዜ አንኳ ምን ቀምሰን አናድራለን የሚለው ነው። ለዚህ መልስ ለመስጠት ደግሞ የግዴታ ከዚህ አልክ አስጨራሽ የገበያ ኢኮኖሚ መለቀቅ አለብን። ይህ ማለት ግን ግለሰብአዊ ድርጊትና በግለሰቦች የሚካሄድ የንግድ ልውውጥ አይኑር ማለት አይደለም። በግል የሚቋቋሙና የሚንቀሳቀሱ ከበርቱሞች አይኑሩ ማለት አይደለም። በዕደ-ጥበብ ላይ ያተኮረ ትናንሽ አምራች ኃይል አይደግ ማለት አይደለም። ጥያቄው በመንግስትና በሎካል ደረጃ የተቀናቀበረ ሀብት ተሰባሳቢዎች ድርጊትን ከግለሰብአዊ ድርጊት ጋር በማጣመር እንዴት አድርገን ረሀብን እየተዋጋን ብሄራዊ ኢኮኖሚ መገንባት እንችላለን ነው። ስለዚህም፣ ረሀብን ከኢትዮጵያ ምድር ለአንዴም ለመጨረሻም ጊዜ ለማውደም ትላልቅ ፕሮጀክቶችን ከትናንሽ ፕሮጀክቶች ጋር ማቀናቀበር አለብን ማለት ነው። ይህም ማለት ሊሰራ የሚችል ሁሉ፣ ሊሰሩ ይችላሉ በሚባሉት ፕሮጀክቶች ላይ በአንድነት ተነስቶ መረባረብ ሲችል ረሀብን ከኢትዮጵያ ምድር አናወድማለን። ድህነትን በ20 ዐመት ውስጥ አሁን ከላበት ሁኔታ በከፍተኛ ደረጃ እንዲቀንስ እናደርጋለን። ከ30-50 ዐመት ባለው ጊዜ ውስጥ ጠንካራ ብሄራዊ ኢኮኖሚ መገንባት እንችላለን። በዚያውም፣ የኢትዮጵያን ስዕል እንዳለ መቀየር እንችላለን ማለት ነው። ይህ ሲሆን ከስህተታችን እየተማርን ቀስ በቀስ ከዝቅተኛ ወደ ከፍተኛ ደረጃ በመሸጋገር ለብሄራዊ ኢኮኖሚና ለጠንካራ ሀብት ተሰባሳቢ የሚሆነውን መሰረት መጣል እንችላለን።

ስለሆነም፣ ሂደታችንና ዓላማችንም ሁሉ ንጹህ ገበያን መመስረት አለብን በሚለው ዙሪያ መሸከርከር የለበትም። አንድ ወጥ ሀብት ተሰባሳቢ ለመመስረት መቃጠት አደጋ እንደሚያስከትል ሁሉ፣ በነፃ ገበያ ዙሪያ የሚሸከርከር ሃሳብና ይህንን ተግባራዊ ለማድረግ የሚደረግ ሙከራ ከአጅ አይሻል ዶማ እንደሚሉት አነጋገር ይሆናል ማለት ነው። በሌላ አነጋገር፣ የኢህአዴግን የገበያ ኢኮኖሚ የምንቃወም ከሆነ ከሱ ሺህ ጊዜ የሚሻል የኢኮኖሚ ፖሊሲ ይዘን መቅረብ አለብን ማለት ነው።

ከዚህ ስንሳ በታሪክ ውስጥ እንደታየውና እንደተረጋገጠው የመጀመሪያው ተግባር ከውስጥ የራሱን የሰውና የተፈጥሮ ሀብት ማንቀሳቀስ መቻል ቀናውና ፍቱኑ መንገድ ነው። ለዚህ ደግሞ ዋናው መሰረት ፖለቲካዊ አደረጃጀት ነው። ዲሲፕሊንና ስራን ማክበር ከማንኛውም በላይ መያዝና ተግባራዊ መሆን ያለባቸው መሰረተ-ሃሳቦች ናቸው። በታሪክ ውስጥ ስልጣኔዎች ሁሉ የተጀመሩትና ወደ ከፍተኛው ደረጃ የደረሱት በመጀመሪያው በገንዘብ አማካይነት ወይም ገንዘብ ስላለ አይደለም። የሰው ልጅ ከአንስሳ የተሻለ በመሆኑ የግዴታ ስልጣኔን ማምጣት አለብኝ ብሎ በመነሳቱ ከባቢሎን እስከ ግብጽና ከዚያም እስከ ግሪክና ሮማውያን የመሳሰሉትን ስልጣኔዎች ተግባራዊ ማድረግ ቻለ። ለዚህ ዞሮ ዞሮ በፍልስፍና ላይ የተመሰረተ አመራር ያስፈልጋል። ስለዚህ ህልማችን ቆንጆ፣ ሰላምና ብልጽግና የሰፈነባት አገር መመስረት አለብን በሚለው መሰረታዊ አስታሳሰብ ላይ የተመረኮዘ መሆን አለበት። ይህ በጭንቅለታችን ሰቋጠርና ተግባራዊ ለማድረግ ወደ ስራ ስንሰማራ ወደ ማይቀረው ዓላማችን ቀስ በቀስ ማማራት እንችላለን። አንድን አገር ለመገንባት በአንድ ትውልድ ሊጠናቀቅ የሚችል ጉዳይ አይደለም። የሶስትና የአራት ትውልድን ትግል የሚጠይቅ ነው። ይህም ሊሆን የሚችለው አሁንም ቢሆን ከአሁኑ በትክልለኛ መመሪያ ስንመራ ብቻ ነው። ካለበለዚያ ከሁለት መቶ ዐመት በኋላ ከመቃብራችን ነቅተን አገራችን ስንመለከት እንዳስቀመጥናት ሆና ካየናት ቶሎ መቃብራችን ውስጥ እንመለስ ብለን አርፈን እንድንተኛ እንገደዳለን ማለት ነው። ይህ እንዳይሆን ከፈለግን ከአሁኑ ማሰብ አለብን።

የብሄራዊ ነፃነትን ጉዳይ የመረዳት ችግር !

በብዙዎቻችን ዘንድ ስለ ህብረተሰብና ብሄራዊ ኢኮኖሚ የተዛባ አመለካከት እንዳለን ሁሉ ስለ ብሄራዊ ነፃነትም አመለካከታችን የተዛነፈ ነው። ቀደም ብዬ ባወጣሁት ጽሁፍ ላይ የአንድ አገር ብሄራዊ ነፃነት መገርሰስ አገር ተቆርሶ ስለተሰጠ ብቻ ግምት ውስጥ የሚገባ አይደለም። ስለ ብሄራዊ ነፃነት ሰው የቱን ያህል የውጭ ኃይሎች በአገራችን ምድር ፣ በተለይም በፀጥታና በሚሊታሪ መዋቅር ውስጥ በመግባት ህልውናችንን ይፈታተናሉም ማለት ነው። ባለፉት 60 ዓመታት በውጭ የሰላላ ኃይሎች የተያዘው ፈሊጥ ፣ የራሳቸውን ሰዎች እየመለሙ የሶስተኛውን ዓለም መንግስታት ህብረተሰብአዊ ተግባራቸውን እንዳይወጡ ማድረግ ነው። በዚህም አማካይነት ፣ አለመተማን በመፍጠር ህብረተሰብአዊ ቀውስ እንዲፈጠር አሻጥር መስራት ነው። ከዚህ ጋር ተደምሮ ፣ የምዕራብ አገሮችና አሜሪካ ያላቸውን የኢኮኖሚ ፣ የፖለቲካና የሚሊታሪ የበላይነት በመጠቀም ከ1945 ዓ.ም ጀምሮ ያቋቋሙትን የኢኮኖሚ ኢንስቲቲዩሽኖች ተገን በማድረግ የሶስተኛውን ዓለም መንግስታት በማስገደድ የማይሆን የኢኮኖሚ ፖሊሲ እንዲከተሉ በማድረግ አጠቃላይ ህብረተሰብአዊ ሀብት እንዳይዳብር ማድረግ ነው። ከዚህም በመነሳት አዳዲስ የኢኮኖሚ ኃይሎችን በመፍጠርና ከነሱ ጋር እንዲቆላለፉ በማድረግ በፕሮፌሰር አንድሬ ጉንደር ፍራንክ ፣ በታወቀው የዓለም ኢኮኖሚስት አባባል ወደ ውስጥ ዳርፎ የከበርቱ መደብ ማፍራትና ሀብት ከውስጥ ወደ ውጭ የሚፈሰስትን ሁኔታ ማመቻቸት ነው። በዚህ ምክንያት በላፊው 60 ዓመታት ከአፍሪቃ እስከ ላቲን አሜሪካ ድረስ እንደዚህ ዐይነት የህብረተሰብ ሁኔታ በመፍጠር ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴዎች በተወሰኑ መስኮች ላይ ብቻ እንዲተኩሩ አደረጉ።

ከዚህም ስንሳ አሜሪካንም ሆነ ሌሎች የምዕራብ አውሮፓ አገሮች ብሄራዊ ነፃነታችንን ሲቀናቀኑ ከርመዋል። በተለይም ያለፈው 18 ዓመት የሚያረጋግጠው ይህንን ነው። በእክክልኝ ልክልክልህ ፖለቲካ የአገራችንን ህብረተሰብ ሁኔታ ማዘበራረቅና የሰልጣኔውን ፍላጎት ማራዘም ነው። ይህ ጉዳይ በተለይ በላፉት 18 ዓመታት በተቋቋሙት ፖርቲዎች የተጠነበት አይመስልም። አሜሪካን ወዳጃችን ነው ፣ ፈረንጅ እኛን አያጠቃንም እየተባለ የዋህነት የተሞላበት የልምምጥ ፖለቲካ ሲካሄድ ከርሟል። ቢሰማርክ የመጀመሪያው የጀርመን ብሄራዊ-መንግስት ገዢ እንዳለው በሁለት ወይም ከዚያ በላይ አገሮች መሀከል ወዳጅነት የሚባል ነገር የለም። ያለውና የሚኖረው ግኑኝነት የጥቅም ግኑኝነት ብቻ ነው። ይህንን ሀቅ ስቶ ደረትን ከፍቶ መስጠት በቀጥታ ኑና አገሪን ቅኝ-ግዛት አድርጓት እንደማለት ይቆጠራል። ብዙዎቻችን ለኢትዮጵያ አንድነትና ነፃነት እንታገላለን የምንል የፖለቲካ ሰዎች ብሄራዊ ነፃነት የሚለው ፅንሰ-ሃሳብ ሁለንታዊ በሆነው መልኩ እስካልገባን ድረስ ዝም ብለን ነው የምንታገለው ማለት ነው። ይህ ማለት ግን የቡራ ከረዩ ፖለቲካ እናካሂድ ማለት አይደለም። አስተሳሰባችንን በማስፋትና ሹል በማድረግ ጥንቃቄ የተሞላበት ፖለቲካ እናካሂዳለን ማለት ነው። ምክንያቱም ለአንድ ህብረ-ብሄር መመስረት ፣ለብሄራዊ ኢኮኖሚ መገንባትና ለህብረተሰብ ዕድገት የግዴታ የብሄራዊ ነፃነት መከበር አስፈላጊ ቅድመ ሁኔታ ስለሆነ ነው። መልካም ንባብ !!

ፈ.ቃዱ በቀለ